Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Y Pwyllgor Cynaliadwyedd

Ymchwiliad i fynediad i ddwr mewndirol yng Nghymru

Mehefin 2010

Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw'r corff sy'n cael ei ethol yn ddemocrataidd i gynrychioli buddiannau Cymru a'i phobl, i ddeddfu ar gyfer Cymru ac i ddwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif.

Mae copi electronig o'r adroddiad hwn ar gael ar wefan y Cynulliad Cenedlaethol
www.cynulliadcymru.org

Gellir cael rhagor o gopïau o'r ddogfen hon mewn ffurfiau hygyrch, yn cynnwys Braille, print bras, fersiwn sain a chopïau caled gan:

Y Pwyllgor Cynaliadwyedd
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

Ffôn: 029 2089 8409
Ffacs: 029 2089 8021
E-bost: sustainability.comm@wales.gsi.gov.uk

© Hawlfraint Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru 2010
Ceir atgynhyrchu testun y ddogfen hon am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng cyn belled ag y caiff ei atgynhyrchu'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol na difrïol. Rhaid cydnabod mai Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru sy'n berchen ar hawlfraint y deunydd a rhaid nodi teitl y ddogfen.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Y Pwyllgor Cynaliadwyedd

Ymchwiliad i fynediad i ddwr mewndirol yng Nghymru

Mehefin 2010

Y Pwyllgor Cynaliadwyedd

Penodir y Pwyllgor Cynaliadwyedd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru i ystyried ac adrodd ar faterion sy'n effeithio ar Newid yn yr Hinsawdd, Ynni, Materion Gwledig ac Amaethyddiaeth, yr Amgylchedd a Chynllunio

Pwerau

Sefydlwyd y Pwyllgor ar 26 Mehefin 2007 fel un o bwyllgorau craffu'r Cynulliad. Nodir ei bwerau yn Rheolau Sefydlog Cynulliad Cenedlaethol Cymru, yn enwedig Rheol Sefydlog 12. Mae'r rhain ar gael yn www.cynulliadcymru.org

Aelodaeth y pwyllgor

Aelod o'r Pwyllgor	*Plaid*	*Etholaeth neu Ranbarth*
Mike German	Democratiaid Rhyddfrydol Cymru	Dwyrain De Cymru
Lorraine Barrett	Llafur	De Caerdydd a Phenarth
Joyce Watson	Llafur	Canolbarth a Gorllewin Cymru
Irene James	Llafur	Islwyn
Leanne Wood	Plaid Cymru	Canol De Cymru
Angela Burns	Plaid Geidwadol Cymru	Gorllewin Caerfyrddin a De Sir Benfro
Karen Sinclair	Llafur	De Clwyd
Rhodri Glyn Thomas	Plaid Cymru	Dwyrain Caerfyrddin a Dinefwr
Brynle Williams	Plaid Geidwadol Cymru	Gogledd Cymru

Roedd yr Aelod(au) a ganlyn hefyd yn aelod(au) o'r Pwyllgor yn ystod yr ymchwiliad hwn:

Mick Bates	Democratiaid Rhyddfrydol Cymru	Sir Drefaldwyn
Alun Davies	Llafur	Canolbarth a Gorllewin Cymru
Lesley Griffiths	Llafur	Wrecsam

Cynnwys

Rhagair y Cadeirydd **5**

Argymhellion y Pwyllgor **6**

1. Cyflwyniad **8**

Cefndir 8

Y sefyllfa sydd ohoni yng Nghymru 10

Y sefyllfa gyfreithiol yng Nghymru 11

Casglu tystiolaeth 14

2. Y materion i Gymru **15**

Cynaliadwyedd y sefyllfa sydd ohoni 15

Effaith defnyddio dŵr ar yr amgylchedd 17

Rôl cytundebau gwirfoddol 18

Ariannu mynediad, gwaith cynnal a chadw a gwaith amgylcheddol i ddŵr mewndirol ac ar hyd-ddo 20

Safon ac argaeledd gwybodaeth am ddefnydd dŵr 22

Deddf Diwygio Tir (yr Alban) 2003 23

3. Casgliadau ac argymhellion **24**

Cytundebau mynediad 25

Argymhellion 25

Yr hyn y gellir ei wneud nawr 26

Argymhellion ar gyfer atebion tymor canolig a hir 28

Buddion 31

Atodiad A **32**

Tystion **36**

Rhestr o dystiolaeth ysgrifenedig **39**

Rhagair y Cadeirydd

Mae ein hamgylchedd naturiol yn un o asedau mwyaf gwerthfawr Cymru. Rydym wedi ein bendithio ag arfordir trawiadol, mynyddoedd mawreddog a chefn gwlad godidog. Mae miloedd o ymwelwyr sy’n dod i’n gwlad bob blwyddyn, yn ogystal â phobl Cymru, yn mwynhau’r asedau hyn. Mae’r ymchwiliad hwn, a ddeilliodd o ddeiseb oddi wrth Canŵ Cymru, yn edrych ar hawliau pobl i gael mynediad i un o’n hasedau naturiol gwerthfawr, sef dŵr mewndirol.

Roeddem yn ymwybodol, o ddechrau’r ymchwiliad, ynglŷn â’r agweddau sensitif ar y materion y buom yn edrych arnynt ac rydym wedi ceisio, gydol yr ymchwiliad, sicrhau bod pawb sydd â diddordeb yn y materion sy'n ymwneud â mynediad i ddŵr mewndirol yn cael cyfle teg a chyfartal i gyfleu eu barn i ni. Gwnaethom gytuno ar ddechrau’r ymchwiliad bod yn rhaid i ni edrych ar yr holl dystiolaeth a roddir i ni mewn modd gwrthrychol a diduedd a pheidio â dod i’r ymchwiliad ag unrhyw ragdybiaethau.

Bu hwn yn ymchwiliad anodd iawn i’w gwblhau oherwydd y materion cymhleth mae’n eu codi. Rydym wedi cymryd bron i ddeuddeg mis i sicrhau bod ein hargymhellion yn deg ac yn ddichonol a’n bod hefyd yn darparu ateb tymor hir i’r materion a godwyd.

Hoffwn ddiolch i bawb a roddodd dystiolaeth i’r ymchwiliad a’ch sicrhau bod eich cyflwyniad wedi’i ystyried fel rhan o’r dystiolaeth.

Nid yw’n bosibl plesio pawb a roddodd dystiolaeth. Bydd rhai, o bosibl, o'r farn nad ydym wedi mynd yn ddigon pell, a bydd eraill o’r farn ein bod wedi mynd yn rhy bell. Fodd bynnag, rydym yn ceisio atebion a fydd yn dal eu tir ac rydym o’r farn bod y 13 argymhelliad rydym wedi’u gwneud yn cynnig ateb i’r materion a godwyd yn ystod yr ymchwiliad. Mae hi nawr i fyny i’r Gweinidog benderfynu sut bydd Llywodraeth Cymru’n bwrw ymlaen â nhw.

Argymhellion y Pwyllgor

Mae argymhellion y Pwyllgor i Lywodraeth Cymru i'w gweld isod, yn y drefn y maent yn ymddangos yn yr adroddiad hwn. Cyfeiriwch at y tudalennau perthnasol yn yr adroddiad i weld y dystiolaeth a'r casgliadau ategol:

Argymhelliad 1. Bod y Gweinidog dros yr Amgylchedd, Cynaliadwyedd a Thai yn annog ac yn hybu'n gryf sefyllfa lle mae tirfeddianwyr yn sefydlu cytundebau mynediad gwirfoddol. Dylai wneud hyn trwy'r grŵp 'o Amgylch y Bwrdd' sy'n bodoli o fuddiannau gweithgareddau dŵr, a mynd ati i annog tirfeddianwyr fel cyrff cyhoeddus (e.e. y Comisiwn Coedwigaeth, awdurdodau lleol) ac elusennau mawr (e.e. yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol) i dreialu'r math o gytundebau mynediad a amlinellir yn yr adroddiad hwn. **(Tudalen 26)**

Argymhelliad 2. Bod y Gweinidog dros yr Amgylchedd, Cynaliadwyedd a Thai'n sicrhau bod arian Sblash yn targedu'r prosiectau peilot hyn. Dylid monitro effeithiau'r prosiectau peilot hyn yn agos a lledaenu'r deilliannau'n eang. **(Tudalen 27)**

Argymhelliad 3. Y ceisir cytundebau mynediad dan gynllun Glastir lle bo'n briodol ar gyfer mannau i fynd i mewn ac allan, unrhyw gyfleusterau cysylltiedig fel meysydd parcio a chyfleusterau newid a mynediad dros dir i unrhyw gorff o ddŵr mewndirol y mae hawliau mynediad wedi'u caniatáu drosto neu arno. **(Tudalen 27)**

Argymhelliad 4. Yn achos pob cytundeb mynediad, dylid monitro ac asesu ansawdd amgylcheddol y dŵr y mae'r cytundeb yn berthnasol iddo'n rheolaidd. **(Tudalen 28)**

Argymhelliad 5. Dylid cyflwyno deddfwriaeth i ddynodi awdurdod arweiniol a fydd yn gyfrifol am ddynodi ardaloedd penodol o ddŵr mewndirol lle mae cytundebau mynediad yn briodol ac i drafod telerau cytundebau mynediad gwirfoddol at ddibenion hamdden heb ddefnyddio moduron yn yr ardaloedd hynny. Rhoddir dyletswydd bositif i'r corff hwnnw hwyluso mwy o gytundebau mynediad gwirfoddol, gan gynnwys pŵer i ariannu gwaith cysylltiedig. **(Tudalen 28)**

Argymhelliad 6. Dylai'r ddeddfwriaeth y cyfeirir ati yn argymhelliad 5 hefyd roi pŵer i awdurdod arweiniol ddynodi cyrff o ddŵr o'r fath fel

rhai y byddai hawliau mynediad gorfodol yn berthnasol iddynt os na lwyddwyd i ddod i gytundeb gwirfoddol. **(Tudalen 28)**

Argymhelliad 7. Er mwyn gwarantu cydymffurfio â'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol, byddai angen hawl i wrthwynebu dynodiad a hawl i ystyriaeth fanwl o'r gwrthwynebiad (e.e. mewn ymchwiliad) a byddai angen darpariaeth ar gyfer iawndal am ymyrraeth orfodol ag eiddo (gan gynnwys hawliau pysgota) lle gellid dangos bod yr ymyrraeth honno wedi achosi colled. **(Tudalen 29)**

Argymhelliad 8. Rydym yn cydnabod nad oes gan Weinidogion Cymru na'r Cynulliad gymhwysedd deddfwriaethol i weithredu argymhellion 5-7 ac rydym yn argymell bod cymhwysedd deddfwriaethol o'r fath yn cael ei geisio cyn gynted â phosibl. **(Tudalen 29)**

Argymhelliad 9. .Y dylai sefydliadau sy'n gwneud elw o hamdden cysylltiedig a dŵr dalu ffi i gael eu trwyddedu ac y dylai eu cwch fod wedi'i gofrestru a'i farcio'n eglur. **(Tudalen 29)**

Argymhelliad 10. Y dylid cyflwyno system drwyddedu ar gyfer y rheini sy'n defnyddio cychod heb fotor ar ddŵr mewndirol. **(Tudalen 30)**

Argymhelliad 11. Bod y Gweinidog dros yr Amgylchedd, Cynaliadwyedd a Thai yn dechrau'r broses o ddrafftio cod ymddygiad cenedlaethol ar gyfer defnyddio dŵr ac yn ymgynghori arno, i'w ddefnyddio yn yr ardaloedd hynny lle caniateir mynediad. **(Tudalen 30)**

Argymhelliad 12. Y dylai unrhyw god ymddygiad fanylu'n eglur ar hawliau a chyfrifoldebau defnyddwyr a pherchenogion mynediad ac y dylai pob sefydliad sydd a wnelo â chaniatáu neu ddefnyddio mynediad i ddŵr mewndirol, yn ogystal â sefydliadau cenedlaethol fel Llywodraeth Cymru, Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Asiantaeth yr Amgylchedd Cymru, Croeso Cymru a Chyngor Chwaraeon Cymru, ei hybu a'i hysbysebu. **(Tudalen 30)**

Argymhelliad 13. Y dylid sefydlu gwefan genedlaethol yn cynnwys manylion am yr holl ddarnau o ddŵr yng Nghymru lle cytunwyd ar fynediad, ac yn cynnwys yr wybodaeth ddiweddaraf am lefelau dŵr cyfredol a disgwyliedig, digwyddiadau sy'n mynd rhagddynt a allai gyfyngu ar fynediad ac unrhyw wybodaeth arall a fyddai'n helpu defnyddwyr i gyrchu'r dŵr yn ddiogel ac yn gyfreithlon. **(Tudalen 31)**

1. Cyflwyniad

Cefndir

1. Cynhaliwyd yr ymchwiliad hwn oherwydd deiseb a gyflwynwyd i Bwyllgor Deisebau'r Cynulliad gan Undeb Canŵio Cymru (sef Canŵ Cymru bellach)

2. Ar 24 Ebrill 2008, trafododd Pwyllgor Deisebau'r Cynulliad ddeiseb oddi wrth Gymdeithas Canŵio Cymru (sef Canŵ Cymru bellach)[1] yn galw ar Lywodraeth Cymru i gyflwyno cyfreithiau newydd:

> "Anogir Llywodraeth Cynulliad Cymru i ystyried a gweithredu Mesur er lles Cymru a fyddai'n cadw hawliau mynediad a chyfrifoldebau'r cyhoedd at adnoddau naturiol ac ar eu hyd yn yr un modd ag y mae'r Scottish Land Reform Act yn annog defnydd cydweithredol o'r awyr agored ar gyfer gweithgareddau hamdden iach, llai heriol.
>
> Mae'n rhaid i'r mesur hwn ddarparu a chaniatáu mynediad at ddŵr di-lanw ac ar ei hyd yn wyneb y diffyg enfawr mewn eglurder cyfreithiol a'r cyfyngiadau sy'n bodoli ar hyn o bryd, sy'n gweithredu fel rhwystr i chwaraeon a gweithgareddau hamdden a hyrwyddiad Cymru fel lle i ddod ar gyfer Twristiaeth Antur."

3. Ar ôl derbyn ymateb oddi wrth y Gweinidog dros yr Amgylchedd, Cynaliadwyedd a Thai[2] yn datgan:

> "The Welsh Assembly Government is keen to promote wider public access to Wales' extensive inland waters (rivers, lakes, canals and reservoirs) for healthy recreation. I believe there is scope for these resources to be used more widely by the public – and on a responsible and sustainable basis – with consequent benefits for local communities and visitors to Wales in terms of improved recreation opportunities.

---

[1] http://www.cynulliadcymru.org/gethome/e-petitions-old/admissible-pet/p-03-118.htm

[2] http://www.assemblywales.org/bus-home/bus-committees/bus-committees-other-committees/bus-committees-third-pc-home/bus-committees-third-pc-agendas/pet_3_-10-08_p2a_-e-updates_to_previous_petitions.pdf?langoption=3&ttl=PET%283%29-10-08%20%3A%20Paper%2002A%20%3A%20Annexes%20to%20Paper%202%20%28PDF-395KB%29

> However, the existing legal position on access to rivers in particular is complex, with much enshrined in common law. Rather than pursue legal options, therefore, the Welsh Assembly Government is seeking to make progress here via consensus-building and via practical action."

Penderfynodd y pwyllgor y byddai'n cynnal ymchwiliad i destun y ddeiseb, â'r bwriad o drosglwyddo canlyniadau'r ymchwiliad i un o bwyllgorau craffu'r Cynulliad iddynt fynd ar drywydd llwybr deddfwriaethol posibl. Dyma oedd y tro cyntaf roedd y Pwyllgor Deisebau wedi cynnal ymchwiliad i un o'i ddeisebau. Parhaodd yr ymchwiliad am ryw dri mis ac, yn ogystal â chymryd tystiolaeth oddi wrth randdeiliaid yng Nghymru, ymwelodd y Pwyllgor â'r Alban i gymryd tystiolaeth oddi wrth Weithrediaeth yr Alban a hefyd oddi wrth randdeiliaid yn yr Alban.

4. Cyhoeddodd y Pwyllgor Deisebau ei adroddiad ym mis Ebrill 2009,[3] gan wneud yr argymhellion a ganlyn:

> "**Argymhellwn** y dylid cynnal ymchwiliad pellach ac ehangach gyda'r nod o gyflwyno deddfwriaeth yn y maes hwn, Byddai hynny'n rhoi cyfle i'r holl randdeiliaid gyflwyno tystiolaeth.
>
> **Argymhellwn** y dylai unrhyw ymchwiliad craffu llawn ystyried cyflwyno cod gorfodol er mwyn cyd-fynd â'r ddeddfwriaeth. Byddai hynny'n golygu bod modd rheoli a rheoleiddio hawl mynediad newydd i ddŵr mewndirol yng Nghymru, a dylid ceisio datblygu system i allu adnabod defnyddwyr rheolaidd."

Yna trosglwyddwyd y darganfyddiadau a'r argymhellion i Bwyllgor Cynaliadwyedd y Cynulliad i benderfynu a oeddent am roi sylw i'r mater ai peidio ac, os felly, sut.

5. Penderfynodd y Pwyllgor Cynaliadwyedd ar 3 Mehefin 2009 y byddent yn cynnal ymchwiliad i fynediad i ddŵr mewndirol yng Nghymru. Fodd bynnag, cytunwyd:

> "…..we should start with a totally fresh approach to this matter. We should not start with the Petitions Committee's

---

[3] Adroddiad Ymchwiliad Byr y Pwyllgor Deisebau i Fynediad ar hyd Dŵr Mewndirol – Pwyllgor Deisebau Cynulliad Cenedlaethol – Ebrill 2009 - http://www.cynulliadcymru.org/bus-home/bus-committees/bus-committees-other-committees/bus-committees-third-pc-ome/pet3_listofinquiries/canoeing_inquiry.htm

> recommendations—in holding an inquiry into this issue, we should start from scratch, with a blank page".[4]

6. Cytunodd y pwyllgor ar y cylch gorchwyl a ganlyn:

Astudio'r sefyllfa bresennol o ran mynediad i ddŵr mewndirol yng Nghymru a gwneud argymhellion yn ei gylch.

Y sefyllfa sydd ohoni yng Nghymru

7. Mae adroddiad oddi wrth Brifysgol Brighton[5] a gomisiynwyd gan Asiantaeth yr Amgylchedd Cymru'n datgan bod yna oddeutu 6107km o gamlesi ac afonydd yng Nghymru ac oddeutu 8501ha o ddŵr caeedig (llynnoedd, pyllau a chronfeydd dŵr). O'r rhain, mae'r adroddiad yn awgrymu bod 328km o afonydd a chamlesi'n gyfreithiol fordwyadwy (gan gynnwys 56km o afon Gwy ac afon Wysg y mae cytundeb mynediad gwirfoddol yn berthnasol iddynt).

8. Mae'r adroddiad hefyd yn dwyn sylw at y graddau y mae 'hamdden cysylltiedig â dŵr' (WRR) yn defnyddio dŵr mewndirol yng Nghymru[6]

> "At least one of the many WRR activities takes place on the vast majority (97-98%) of canals, coasts and estuaries in Wales. The use of rivers and enclosed waters is considerably lower. WRR activities occur on 71% of the total river length but only 4% of the length has a right of navigation and a further 2% is covered by signed or pilot canoe access agreements. Only 59% of the area of enclosed waters is used and this space is mainly on larger lakes and reservoirs."

9. Mae'r dystiolaeth hon yn dwyn sylw at y problemau sy'n wynebu pobl sydd am ddefnyddio dŵr mewndirol yng Nghymru ar gyfer canŵio neu rafftio – gallant wneud hynny'n gyfreithiol ar 6% yn unig o gyfanswm hyd afonydd ac ychydig dros hanner o'r dŵr caeedig.

---

[4] http://www.assemblywales.org/bus-home/bus-committees/bus-committees-scrutiny-committees/bus-committees-third-sc-home/bus-committees-third-sc-agendas/sc20090603qv_-_sc_3_-10-09.pdf?langoption=3&ttl=SC%283%29-10-09%20%3A%20Transcript%20%28PDF%2C%20253KB%29

[5] A Strategic Plan for Water Related Recreation in Wales – Prifysgol Brighton 2008. **http://www.brighton.ac.uk/waterrecreation/files/wales_plan.pdf**

[6] Diffinnir gweithgareddau hamdden cysylltiedig â dŵr (WRR) yn y cynllun hwn fel y rheini (gweithgareddau chwaraeon a hamdden) sy'n defnyddio adnoddau dŵr awyr agored naturiol ac artiffisial yn uniongyrchol

10. Dygodd adroddiad gan Brifysgol Swydd Gaerloyw[7] a gomisiynwyd gan Gyngor Cefn Gwlad Cymru (CCGC) sylw hefyd at y cynnydd yn y galw am hamdden cysylltiedig â dŵr yng Nghymru.

> "Increased leisure time and technological developments have both made water based recreational activities accessible to a wider population.........Increased numbers, new activities and extended range of existing activities brings with it conflict over a limited resource."

11. Mae'r un adroddiad hefyd yn dwyn sylw at y ffaith bod Cymru a Lloegr bron â bod yn unigryw yn Ewrop lle, yn y mwyafrif o wledydd, mae yna hawl arferedig neu statudol i gael mynediad ar gyfer pysgota, rhwyfo a gweithgareddau eraill.

12. O ran hawliau mynediad, rydym yn edrych ar ddau fater yn y adroddiad hwn:

- mynediad ar hyd neu ar ddŵr mewndirol; a
- mynediad i ddarnau o ddŵr mewndirol

Mae angen y ddau ohonynt ar gyfer hamdden cysylltiedig â dŵr ond sydd â materion gwahanol yn gysylltiedig â nhw.

Y sefyllfa gyfreithiol yng Nghymru

13. Hawliau Cyhoeddus yw'r hawliau hynny y gall unrhyw un eu harfer. Yn ôl disgrifiad y Llysoedd o'r hawl mordwyo, dywedir mai hawl ydyw i groesi ac ailgroesi lled a dyfnder cyfan o ddŵr, a hawliau cysylltiedig i lwytho a dadlwytho.[8]

14. Mae hawl mordwyo cyhoeddus yn berthnasol i'r holl ddyfroedd sydd â llanw ac sy'n fordwyadwy.

15. Mae'r sefyllfa o ran dyfroedd heb lanw'n wahanol. Nid yw'r hawl mordwyo cyhoeddus sy'n bodoli ar ddyfroedd llanw'n berthnasol i ddyfroedd heb lanw ac, o'r herwydd, nid oes unrhyw hawl mordwyo cyhoeddus gyffredinol dan y gyfraith gyffredin ar afonydd sydd heb lanw nac ar lynnoedd mewndirol.

---

[7] http://www.assemblywales.org/bus-home/bus-committees/bus-committees-scrutiny-committees/bus-committees-third-sc-home/bus-committees-third-sc-agendas.htm?act=dis&id=137873&ds=7/2009

[8] Tate & Lyle Industries Ltd –v- Cyngor Llundain Fwyaf (1983) 2 AC 509 at 537

16. Mae'r tir o dan afonydd heb lanw'n perthyn i'r perchenogion glannau afon, ac mae'r tir o dan lynnoedd mewndirol yn perthyn i'r perchenogion cyffiniol.

17. Perchennog glan afon sy'n berchen ar y tir sy'n ffinio dŵr, a'r rhagdybiaeth gyffredinol yw bod perchnogaeth gwely afon neu nant heb lanw'n perthyn mewn hanerau cyfartal i berchenogion y tir sy'n ffinio'r dŵr. Mae'r rhagdybiaeth hon yn berthnasol p'un a yw'r afon yn fordwyadwy ai peidio. Nid yw perchennog glan afon yn berchen ar y dŵr ond mae'n berchen ar yr hawl i unrhyw bysgod sy'n cael eu dal pan mae'n berchen ar y tir o dan y dŵr.

18. Er gwaethaf y rheol gyffredinol, gall hawl mordwyo cyhoeddus fodoli yn achos afonydd heb lanw a llynnoedd mewndirol, a chadarnheir bodolaeth yr hawl trwy dystiolaeth sy'n debyg i'r hyn sy'n ofynnol i gadarnhau hawl tramwy cyhoeddus dros dir.

19. Gall hawl o'r fath godi'n fwyaf cyffredin trwy:

- Ddefnydd Cyn Cof;
- Deddfau Seneddol neu Orchmynion a wnaed dan Awdurdod Deddf Seneddol;
- caniatâd neu rodd datganedig perchennog y tir o dan yr afon.

20. Nid oes gan y cyhoedd unrhyw hawl gyffredin i bysgota mewn dyfroedd heb lanw hyd yn oed os yw dyfroedd o'r fath yn digwydd bod yn fordwyadwy. Fel yr eglurwyd o'r blaen, byddai'r perchenogion glannau afon yn berchen ar yr hawl i fynd â'r pysgod oni bai y byddent yn gwerthu hawliau o'r fath. Hefyd, mae'n rhaid cael cytundebau prydlesu a thrwyddedu ar gyfer hawliau o'r fath.

21. Mae'n bosibl bod pysgodfa'n cynnwys hawliau yn y tir o dan y dŵr, ond nid oes yn rhaid i hyn fod yn wir.

22. Oni bai bod hawl mordwyo cyhoeddus yn bodoli, neu oni bai bod perchennog gwely'r afon, a/neu berchennog yr hawliau pysgota lle bo'n briodol, wedi rhoi caniatâd, yna mae unrhyw un sy'n teithio ar hyd y darn o ddŵr yn tresmasu.

23. Mae mynediad dros dir i alluogi mynediad i'r dŵr yn ystyriaeth hanfodol ond, gan fod y sefyllfa gyfreithiol o ran perchnogaeth tir a hawliau tramwy cyhoeddus wedi'i derbyn, yn gyffredinol, a gan fod

mwy o bobl yn gyfarwydd â hi, nid yw'r Pwyllgor wedi manylu ar y sefyllfa yn y papur hwn.

24. Ar hyn o bryd, mae yna rywfaint o ddeddfwriaeth yn bodoli a allai hwyluso mynediad cyhoeddus i ddŵr mewndirol.

25. Dan Adran 64 Deddf Parciau Cenedlaethol a Mynediad i Gefn Gwlad 1949, gall Awdurdodau Lleol drafod telerau mynediad cyhoeddus i ddŵr a thir preifat a ddaw o fewn diffiniad 'gwlad agored', [9] fel rheol yn gyfnewid am gydnabyddiaeth. Gall Awdurdodau Lleol wneud Gorchmynion Mynediad, dan Adran 65 y Ddeddf (cyn belled ag y ceir cadarnhad gweinidogol) lle mae'n ymddangos i'r awdurdod na fyddai'n ymarferol gwneud cytundeb mynediad.

26. Yn ymarferol, fodd bynnag, mae'n ymddangos na fu rhyw lawer o fynd ar y darn hwn o ddeddfwriaeth, ac mae adroddiad gan Brifysgol Brighton yn dweud:

> "In practice, agreements have been difficult to make, even in areas where they have been relatively well received, such as the Peak District (Peak District National Park Authority 1998). Despite this, few orders have been made. By 1989, the area of land subject to access agreement totalled only 35 000 hectares, more than half of which were in the Peak District. Parker and Ravenscroft (1999) assert that this figure has changed little over the past 10 years. Notwithstanding specific provisions for access agreements and orders over water contained in the Countryside Act 1968, there is little evidence of such mechanisms being used to improve access to inland water."

27. Dan Adran 16 Deddf Cefn Gwlad a Hawliau Tramwy 2000, gall tirfeddianwyr ganiatáu mynediad cyhoeddus i'w tir (sy'n cynnwys tir o dan ddŵr). Fodd bynnag, byddai angen llacio neu ddileu'r cyfyngiadau yn Atodlen 2 (sy'n cynnwys cyfyngu ar ddefnyddio cwch neu hwylfwrdd ar unrhyw ddŵr heb lanw) neu ni fyddai defnyddwyr hamdden ar eu hennill o ddŵr a roddir dan adran 16. Mae rhodd o'r fath, fodd bynnag, yn dibynnu ar ewyllys da'r tirfeddiannwr.

28. Tra bo Deddf Trafnidiaeth a Gweithfeydd 1992 hefyd wedi'i defnyddio i wneud, er enghraifft, Gorchymyn Mordwyo Gwy 2002, ni fwriedir y ddeddfwriaeth i'w defnyddio fel modd cyffredinol o hwyluso mynediad cyhoeddus i ddŵr mewndirol.

---

[9] 'mountain, moor, heath, down, cliff or foreshore' (gweler adran 59(2)).

Casglu tystiolaeth

29.O ddechrau'r ymchwiliad, cytunodd y pwyllgor

> "everybody who is interested in this matter has a right to give evidence, and to feel that we have listened to what they have to say, even if they do not agree with our conclusions in the end. …… It will take time, because there is a lot of evidence to get through, and many people will want to give evidence".[10]

30.Yn ogystal â'n modd arferol o gasglu tystiolaeth, sef galw am dystiolaeth ysgrifenedig a chynnal sesiynau tystiolaeth lafar, cafodd y pwyllgor gyfarfod yn Sioe Frenhinol Cymru hefyd, a chynhaliodd sesiynau cyfweliadau byr ac anffurfiol ar fws y Cynulliad lle gallai'r cyhoedd gofnodi eu barn.

31.Cawsom nifer mawr o ymatebion ysgrifenedig (491 wedi'u cyhoeddi ar ein gwefan) a gyrhaeddodd yn ystod y cyfnod ymgynghori, a rhyw 100 arall a gyrhaeddodd ar ôl i'r ymgynghoriad ddod i ben (felly ni wnaeth y pwyllgor eu hystyried). Mae dadansoddiad o'r ymatebion i'r cwestiynau a godwyd yn y llythyr ymgynghori i'w gweld yn Atodiad A.

32.Ymwelodd cyfanswm o 215 o bobl â bws y Cynulliad ym Metws-y-coed, Wrecsam, Caerfyrddin a Merthyr Tudful a chofnododd 185 o bobl negeseuon ar gyfer y pwyllgor.

33.Cynhaliodd y pwyllgor 8 sesiwn tystiolaeth lafar gan gymryd tystiolaeth oddi wrth academyddion, asiantaethau llywodraeth, cynrychiolwyr grwpiau defnyddwyr dŵr a'r Gweinidogion dros yr Amgylchedd, Cynaliadwyedd a Thai, Materion Gwledig a Threftadaeth.

---

[10] http://www.assemblywales.org/bus-home/bus-committees/bus-committees-scrutiny-committees/bus-committees-third-sc-home/bus-committees-third-sc-agendas/sc20090603qv_-_sc_3_-10-09.pdf?langoption=3&ttl=SC%283%29-10-09%20%3A%20Transcript%20%28PDF%2C%20253KB%29

2. Y materion i Gymru

34. Er i'r pwyllgor dderbyn nifer mawr o gyflwyniadau ysgrifenedig a thystiolaeth lafar, nifer bach yn unig o faterion a gododd o'r dystiolaeth:

- cynaliadwyedd y sefyllfa sydd ohoni;
- effaith defnyddio dŵr ar yr amgylchedd;
- rôl cytundebau gwirfoddol;
- ariannu mynediad, gwaith cynnal a chadw a gwaith amgylcheddol i ddŵr mewndirol ac ar hyd-ddo;
- safon ac argaeledd gwybodaeth am ddefnydd dŵr.

Cynaliadwyedd y sefyllfa sydd ohoni

35. Roedd mwyafrif y dystiolaeth a dderbyniwyd yn awgrymu nad oedd y sefyllfa sydd ohoni'n foddhaol i lawer o'r rheini a oedd yn berchen ar wely afon, neu a oedd â hawliau arno, nac i'r rheini a oedd yn defnyddio'r dŵr.

36. Yn eu tystiolaeth i'r pwyllgor, cydnabu Asiantaeth yr Amgylchedd Cymru a Chyngor Chwaraeon Cymru fod yna alw mawr am fynediad i ddŵr yng Nghymru at ddibenion hamdden o fathau amrywiol, ac nad yw'r cyflenwad yn ateb y galw hwnnw mewn rhai ardaloedd.

37. Mae yna dystiolaeth fod y galw am fynediad wedi cynyddu yn ystod blynyddoedd diweddar, ac y gallai'r cynnydd barhau yn y dyfodol agos.

38. Mae hyn wedi arwain at gynnydd canfyddedig yn y gwrthdaro rhwng gweithgareddau hamdden sy'n cystadlu, ac mae'r sefyllfa wedi gwaethygu yn sgil cytundebau gwirfoddol yn methu ac anghydfodau ynglŷn ag eglurder y gyfraith o ran mynediad i ddŵr mewndirol.

39. Nid ydym, fodd bynnag, yn ystyried bod y sefyllfa gyfreithiol, fel y'i disgrifir yn adran 1, mewn gwirionedd yn amwys nac yn ansicr o gwbl.

40. Mae'n wir bod rhai tystion wedi awgrymu bod hawliau mordwyo a mynediad hynafol yn bodoli ar bob afon sy'n gorfforol fordwyadwy. Fodd bynnag, nid oes unrhyw gynsail barnwrol sy'n cadarnhau hyn, ac er bod hyn o ddiddordeb i ni wrth ystyried barn y tystion hyn ni allwn, at ddibenion ein hymchwiliad, seilio ein hargymhellion ar safbwynt ynglŷn â'r gyfraith sy'n groes i'r un a dderbynnir yn gyffredinol.

41. Y broblem â’r sefyllfa sydd ohoni yw bod y defnyddwyr dŵr hynny sy’n defnyddio dyfroedd mewndirol lle nad oes unrhyw hawl mordwyo cyhoeddus, a hynny heb ganiatâd perchennog gwely'r afon a/neu hawliau pysgota, mewn gwirionedd yn troseddu oherwydd eu bod yn tresmasu. Yn ogystal â bod yn broblem i dirfeddianwyr, mae hyn hefyd yn broblem i’r rheini y mae’r tirfeddianwyr wedi rhoi hawliau pysgota iddynt.

42. Gall fod yn ddryslyd i ddefnyddiwr dŵr ddynodi pwy y mae’n rhaid ceisio caniatâd oddi wrtho, ac mae’n bosibl y bydd yn rhaid delio â nifer o berchenogion glannau afon a chlybiau pysgota i drafod telerau mynediad i un darn o ddŵr.

43. Nid yw’r broblem yn un ddifrifol ym marn pob tirfeddiannwr neu berchennog hawliau pysgota, ac mae rhai ohonynt yn fodlon i’r dŵr gael ei ddefnyddio ar gyfer hamdden ar ddŵr. Fodd bynnag, mae’r trefniadau hyn yn aml yn anffurfiol ac nid ydynt yn hysbys i lawer nac yn cael cyhoeddusrwydd eang. Hefyd, nid yw’r broblem yn codi ar bob darn o ddŵr mewndirol, gydag ychydig o fannau poblogaidd yn dod yn brif ffocws hamdden ar ddŵr.

44. Meddai Ffederasiwn Pysgotwyr Cymru:

> “What we do object to most strongly is the unrestricted, unlawful access which is happening at the moment on many Welsh rivers, which involves trespass on a large scale, which has resulted in conflict between user groups, mainly anglers and canoeists, and between riparian owners and canoeists, and which, in many instances, is likely to be ecologically damaging to sensitive areas of these rivers.”

45. Roedd barn Canŵ Cymru ar y sefyllfa’n wahanol, gan ddweud:

> “The reintroduction of recreational paddlesport post World War II saw the emergence of challenges to access to water. At this time the Governing Body for Canoeing was led to believe by riparian owner that agreement was needed to use the water. And acting in good faith this was done. Canoe Wales now recognises that in creating private agreements with private individuals we may have been misled and as a result an unwelcome position over Wales’ natural resources has developed which has been shown by other countries to be unnecessary.”

46. Nid yw'n ymddangos bod y sefyllfa sydd ohoni'n ddichonol a byddai barn ddi-syfl y ddau sefydliad cynrychioliadol yn awgrymu nad oes modd datrys y broblem dan y system bresennol. Mae hefyd yn debygol, i bob golwg, mai gwaethygu fydd y sefyllfa wrth i'r galw am hamdden ar ddŵr gynyddu.

Effaith defnyddio dŵr ar yr amgylchedd

47. Un maes cynhennus y dygwyd sylw ato yn y dystiolaeth a dderbyniwyd oedd effaith hamdden dŵr ar y amgylchedd.

48. Yn eu papur, dywedodd Asiantaeth yr Amgylchedd Cymru:

> "Recreational activities take place throughout the year and may have adverse impacts on the spawning success of individual fish, the quality of the spawning substrate and the survival of eggs. However, there is little empirical scientific evidence, either way, to demonstrate that significant damage does occur as a result of most activities. When water levels are high in a river, simple passage of canoes over spawning areas is likely to pose less of a risk than, for example, an angler, canoeist or swimmer walking in a river for their activity, however even these activities may be negligible compared to the many natural forms of disturbance e.g. during flood conditions."

49. Meddai Cymdeithas Eog a Brithyll Cymru yn eu tystiolaeth:

> "……Dick Shelton whose research into Salmon is revered world wide. His research papers show that irresponsible activities on rivers at spawning time will result in salmon not being able to fulfil their spawning activity. This research has been supported by others and at this precarious time for our wild salmon it would be detrimental to future stocks to allow anything or anybody to disturb salmon during spawning time."

50. Mae pysgota'n cael ei reoleiddio fel nad yw'r tymor pysgota'n ymyrryd â'r amser y mae pysgod yn silio. Mae'n anghyfreithlon pysgota y tu allan i'r tymor dynodedig ar gyfer pob rhywogaeth, er mwyn amddiffyn eu mannau silio a physgod.

51. Mae hamdden ar ddŵr, fel canŵio a rafftio, ar y cyfan yn digwydd dan amodau dŵr uchel gan y byddai perygl o daro'r gwaelod dan amodau dŵr isel. Mae'r lefelau dŵr uchel a ffafrif ar gyfer canŵio'n golygu nad oes rhyw lawer o aflonyddu ar wely'r afon.

52. Roedd mwyafrif y dystiolaeth o ddifrod amgylcheddol a achosir gan hamdden ar ddŵr yn anecdotaidd a daeth o du'r rheini sy'n cynrychioli buddiannau pysgota.

53. Daeth tystiolaeth o ddiffyg difrod amgylcheddol o enghraifft y Ganolfan Dŵr Gwyn Genedlaethol y mae rhan fawr ohoni ar Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig sy'n cael ei fonitro'n agos. Ni ddaethpwyd o hyd i unrhyw dystiolaeth o ddifrod amgylcheddol i'r afon na'i phlanhigion a'i hanifeiliaid o ganlyniad i greu'r Ganolfan Dŵr Gwyn Genedlaethol.

Rôl cytundebau gwirfoddol

54. Roedd y farn yn amrywio ynglŷn â rôl a gwerth cytundebau mynediad gwirfoddol yn y dystiolaeth a roddwyd i ni.

55. Mae cytundebau gwirfoddol yn bodoli neu wedi bodoli mewn tri phrif faes:

- mynediad ar draws tir i gyrraedd darn o ddŵr neu lan afon;
- mynediad ar lan afon, yn bennaf at ddibenion pysgota;
- mynediad ar hyd darn o ddŵr.

56. Mae gan y mwyafrif o glybiau pysgota nad ydynt yn berchen ar eu darnau eu hunain o wely afon gytundebau mynediad gwirfoddol â thirfeddianwyr y maent yn pysgota ar eu tir, er mwyn gallu cael mynediad i'r afon. Mae'r rhain yn ychwanegol at yr hawliau pysgota y maent fel rheol yn eu prydlesu.

57. Mae rhai landlordiaid yn caniatáu mynediad ffurfiol neu anffurfiol i'w dŵr trwy gytundebau gwirfoddol a lunnir fel rheol â grwpiau defnyddwyr dŵr unigol.

58. Tan yn ddiweddar, byddai Canŵ Cymru'n llunio cytundebau mynediad gwirfoddol â thirfeddianwyr ar ran canŵ-wyr o Gymru a'r rheini a fyddai'n dod i Gymru i ddefnyddio darnau o ddŵr Cymru.

59. Roedd llwyddiant cytundebau gwirfoddol a'r canfyddiad ynglŷn â'u llwyddiant yn amrywio yn y dystiolaeth drwyddi draw.

60. Meddai Ffederasiwn Pysgotwyr Cymru:

> "The current position of government, both Welsh Assembly and Westminster is to support agreed access through local

voluntary access agreements involving all interested parties, landowners/riparian owners, user groups, e.g., anglers and canoeists, even local authorities where relevant. The Federation of Welsh Anglers supports this position, local agreements recognise the rights of landowners and address local requirements and the needs of the respective user groups. Although agreement appertaining to the latter is generally through compromise, it alleviates the conflict which arises through one side seemingly 'having it all' and the other seemingly 'wanting it all', as is the current situation in respect of angling and canoeing."

61. Meddai'r Gweinidog dros yr Amgylchedd, Cynaliadwyedd a Thai:

> "Our approach is built on practical action and on building consensus between the different interests on what activities can sensibly take place and when, on the different water locations. As a direct result of Welsh Assembly Government support, we now have new voluntary access agreements on extensive stretches of the Rivers Wye and Usk, and we are looking to build on that through the round table on water access, which is exploring the scope for similar agreements on other main rivers in Wales."

62. Roedd barn defnyddwyr dŵr eraill yn wahanol, fodd bynnag. Meddai Rebecca Cadbury o Glwb Canŵio Arberth:

> "There are two points on the voluntary agreements. There are certain large organisations, such as the one at Llandysul, that can take agreements and they can work. However, for a small club like ours, they are largely irrelevant. Agreements can create confusion about the legal situation, and agreements can simply evaporate."

63. Meddai Kate Rew o'r Gymdeithas Nofio Awyr Agored:

> "We do not think that the agreements would be practicable for swimmers. If you wanted to set up an outdoor swimming club and just swim in the one place, then, clearly, negotiating access is the way to go. However, a lot of it takes place on an ad hoc basis; people roam, they are movable, and, just like people who go for a walk, where swimmers go depends on the weather and the wind direction. I do not see families getting up in the morning, thinking it is a great day and deciding to go for a

swim and then being able to negotiate access so that they can take their kids out. I cannot see that working."

64. Mynegwyd pryder hefyd ynglŷn â sut mae cytundebau gwirfoddol yn cael eu plismona a sut gellir eu gorfodi. Roedd pysgotwyr yn poeni nad oedd gan ddefnyddwyr sy'n gwneud gweithgareddau ar ddŵr unrhyw fath o farciau i'w hadnabod fel nad oedd modd nodi unrhyw un a oedd yn torri cytundeb a'i gosbi.

65. Mae gan Sefydliad y Gwy a'r Wysg gytundeb mynediad gwirfoddol cyffredin sy'n rhoi mynediad i bysgotwyr a defnyddwyr dŵr eraill i afonydd Gwy a Wysg ar adegau penodol o'r flwyddyn a dan rai amodau penodol. Rhoddwyd y cytundeb hwn ar waith i ehangu'r darn o afon a oedd yn fordwyadwy y tu hwnt i'w ffiniau mordwyadwy cyfreithiol. Er iddo cael ei sefydlu'n bennaf fel offeryn cadwraeth, mae'n ymddangos bod y cytundebau mynediad ar afonydd Gwy a Wysg yn mynd i'r afael â llawer o'r materion a godwyd yn ystod yr ymchwiliad.

66. Mae'r cynllun Tir Gofal yn darparu ar gyfer tirfeddianwyr yn caniatáu mynediad ar draws eu tir lle nad oes hawliau tramwy eisoes yn bodoli. Nid yw hyn yn galw am gytundeb ffurfiol ag unrhyw rai o ddefnyddwyr y tir; mae telerau'r cytundeb yn berthnasol i'r rheini sy'n defnyddio'r mynediad oherwydd eu bod, yn syml, yn defnyddio'r mynediad, ac ni lunnir cytundeb ffurfiol, wedi'i lofnodi. Gellid defnyddio model sy'n cyfuno trefniadau mynediad afonydd Gwy a Wysg a threfniadau Tir Gofal o ran tirfeddianwyr yn caniatáu mynediad, a byddai hyn yn datrys llawer o'r materion sy'n ymwneud â mynediad i ddŵr mewndirol.

Ariannu mynediad, gwaith cynnal a chadw a gwaith amgylcheddol i ddŵr mewndirol ac ar hyd-ddo

67. Rhoddodd llawer o bobl dystiolaeth i ni yn ystod yr ymchwiliad ynglŷn â swm yr adnoddau y mae landlordiaid a buddiannau pysgota'n eu buddsoddi mewn gwaith cadwraeth ar ddyfrffyrdd. Rhoddwyd enghreifftiau o sut mae landlordiaid yn defnyddio arian a godir o renti pysgota i gynnal a chadw a gwella'r dirwedd afonydd, yn ogystal ag arian y mae clybiau pysgota unigol yn ei ddefnyddio i gynnal a chadw cynefinoedd a gwarchod stociau pysgod.

68. Mae incwm o gronfeydd trwyddedau pysgota â gwialen y mae'n orfodol eu prynu'n ariannu plismona trwyddedau pysgota â gwialen ac arferion pysgota.

69. Codwyd tri phrif fater yn ymwneud ag ariannu:

- roedd landlordiaid a buddiannau pysgota wedi buddsoddi llawer o adnoddau mewn cynnal a chadw a gwella amgylchedd afonydd er eu mwynhad eu hunain. Teimlwyd nad oedd defnyddwyr eraill yr afon wedi buddsoddi adnoddau ac felly eu bod yn mwynhau'r afon 'am ddim';
- y byddai caniatáu mwy o fynediad i ddŵr mewndirol ac ar hyd-ddo'n golygu y byddai llai o glybiau pysgota'n buddsoddi adnoddau mewn cynnal a chadw ac y gallai arwain at lai o glybiau pysgota eisiau prydlesu hawliau pysgota y maent o'r farn bod defnyddwyr dŵr eraill yn eu diraddio;
- y dylai rhyw ffurf ar drwyddedu fod yn berthnasol i'r holl ddefnyddwyr afon ac y gellid yna defnyddio'r arian hwnnw i gynnal a chadw dyfrffyrdd er mwynhad pawb.

70. Meddai Clwb Genweirwyr Plu Llanwrfwy yn eu tystiolaeth:

> "We have to purchase an annual rod licence from the Environment Agency to fish any water and have to pay landowners substantial amounts to gain access to the river. In our case our annual membership, in addition to the rod licence, is £375 per annum.
>
> Without angling clubs, such as ours, being prepared to take long fishing leases on our rivers it would be impossible for many landowners to carry out necessary river improvements and maintenance. As a club we also hold regular work parties to clear litter and debris from the river bank to allow everyone to have easy access to the water.
>
> If others are to be granted rights to the river then suitable licensing arrangements and landowner fees should also apply. To allow them to use the same water as anglers without doing so will be clearly unfair. It also absolves them of the responsibility of care for the river."

71. Roedd llawer o'r buddiannau pysgota a rhai o'r defnyddwyr dŵr eraill o blaid system drwyddedu a fyddai'n berthnasol i bob defnyddiwr dŵr, gan ddarparu system atebolrwydd yn ogystal â ffynhonnell incwm.

72. Roedd rhai defnyddwyr dŵr o blaid peidio â chael trwyddedau ar gyfer unrhyw un sy'n defnyddio dŵr mewndirol, gan gynnwys cael gwared ar y drwydded pysgota â gwialen.

73. Roedd rhai defnyddwyr dŵr o blaid cadw pethau fel ag y maent, gan ddadlau y dylai mynediad ar hyd y dŵr fod yn hawl rydd a naturiol a bod trwyddedau pysgota â gwialen a phrydlesi pysgota'n rhan o system reoleiddiol ar gyfer pysgota.

74. Pwysleisiwyd hefyd y swm o arian a ddaw i Gymru yn sgil twristiaeth genweirio – yn ôl amcangyfrif Ffederasiwn Pysgotwyr Cymru roedd hyn oddeutu £150 miliwn y flwyddyn. Roeddent o'r farn y gallai'r incwm hwn fod dan fygythiad pe bai mwy o ddefnydd ar y dŵr.

Safon ac argaeledd gwybodaeth am ddefnydd dŵr

75. Un o'r prif faterion a godwyd gan lawer o'r defnyddwyr dŵr nad oeddent yn bysgotwyr oedd diffyg gwybodaeth ddibynadwy, helaeth a chyfoes ynglŷn â pha ddarnau o ddŵr roeddent yn cael eu defnyddio.

76. Awgrymodd nifer o ddefnyddwyr dŵr y dylid rhoi cyhoeddusrwydd eang i wybodaeth ynglŷn â lle roedd trefniadau mynediad ar waith, yn ogystal â gwybodaeth am lefelau dŵr afon ac amodau amgylcheddol eraill. Meddai Andy Shan:

> "What is required is…..
> -a recognised code of conduct for responsible access. This can be provided by WCA/BCU……
> - information from the Environment Agency on river levels. Currently the EA does not provide real time, or near real time river level information on-line to the public (apart from angling sites!). This information is vital to allowing canoeists and kayakers to behave responsibly and only paddle when it is appropriate.
> - information from the Environment Agency on sensitive areas eg spawning grounds, to be avoided at certain times of the year or at certain levels. Clearly there are some areas that they cannot publicise, eg freshwater pearl mussel beds."

77. Soniodd nifer o bobl hefyd am God Mynediad Awyr Agored yr Alban fel enghraifft o arfer da sy'n cael ei ledaenu'n eang trwy wefannau, sefydliadau awyr agored, cyrff a noddir gan y llywodraeth a chwmnïau dŵr. Mae'r cod yn dwyn sylw at hawliau a chyfrifoldebau

pawb sy'n defnyddio'r dŵr ar gyfer hamdden awyr agored yn ogystal â thirfeddianwyr. Mae defnyddwyr dŵr yn yr Alban yn cadw at hwn i raddau helaeth, ac mae'n darparu fframwaith a chanllawiau y gellir eu defnyddio i fesur ymddygiad a allai fod yn aflonyddol.

78. Roedd nifer o dystion o'r farn, pe bai gwybodaeth gyfoes o safon dda a chod ymddygiad yn cael eu cyhoeddi'n eang, byddai hynny'n annog defnyddio dŵr mewndirol yng Nghymru'n fwy cyfrifol ac yn cyfrannu at gynyddu twristiaeth yng Nghymru.

Deddf Diwygio Tir (yr Alban) 2003

79. Soniodd llawer o dystion am Ddeddf Diwygio Tir (yr Alban) 2003 fel model ar gyfer deddfwriaeth mynediad y gellid ei fabwysiadu yng Nghymru.

80. Mae Rhan 1 y Ddeddf yn sefydlu hawl i fod ar dir (gan gynnwys dŵr mewndirol) at ddibenion hamdden, dibenion addysgol a rhai dibenion penodol eraill, a hawl i groesi tir. Nid yw'r hawliau'n bodoli oni bai eu bod yn cael eu hymarfer yn gyfrifol. Mae Rhan 1 hefyd yn gosod dyletswyddau penodol ar awdurdodau lleol o ran mynediad ar a thros dir yn eu hardaloedd ac, yn anad dim, mae'n ei gwneud yn ofynnol iddynt lunio a mabwysiadu cynllun o lwybrau craidd yn eu hardaloedd.

81. Mae Cod Mynediad Awyr Agored yr Alban, sy'n amlinellu hawliau a chyfrifoldebau defnyddwyr a thirfeddianwyr, yn ategu'r mynediad y mae'r Ddeddf wedi'i sefydlu. Pwysleisiodd llawer o'r rheini a soniodd am y Ddeddf fel enghraifft o arfer da y rôl allweddol y mae'r cod mynediad yn ei chwarae wrth sicrhau bod pobl yn cadw at delerau'r Ddeddf.

Wrth ystyried y graddau y gellid defnyddio Deddf Diwygio Tir (yr Alban) 2003 fel model ar gyfer deddfwriaeth yn ymwneud â Chymru, dylid cofio y daeth ei diwygiadau i rym o fewn fframwaith cyfreithiol ar y pryd a oedd yn wahanol iawn i'r fframwaith sy'n berthnasol i Gymru. Yn anad dim, roedd agwedd cyfraith yr Alban o ran mynediad i dir (gan gynnwys afonydd a llynnoedd) heb ganiatâd ffurfiol eisoes yn fwy hael na'r gyfraith tresmasu bresennol yng Nghymru a Lloegr.

3. Casgliadau ac argymhellion

82. Mae mor gryf yw'r teimladau rydym wedi dod ar eu traws yn ystod yr ymchwiliad hwn wedi ein synnu ar adegau.

83. Er ein bod wedi ceisio canolbwyntio ar y materion ehangach yn ystod yr ymchwiliad, mae llawer o'r dystiolaeth rydym wedi'i derbyn wedi canolbwyntio ar wrthdaro sydd wedi digwydd.

84. Gwnaethom dderbyn nifer mawr o gyflwyniadau oddi wrth y ddwy ochr ond gwnaeth diffyg amrywiaeth yn y dystiolaeth ein siomi, yn ogystal â'r agweddau negyddol ac weithiau ymosodol a ddangoswyd mewn sawl achos. Cyhuddwyd y pwyllgor hefyd am beidio â rhoi digon o gyfleoedd i bobl leisio'u barn, ac roedd hyn yn siom i ni.

85. Roedd nifer yr ymatebion i'n galw am dystiolaeth yn fwy nag unrhyw ymateb i ymchwiliad blaenorol y Pwyllgor Cynaliadwyedd, er bod pwnc yr ymchwiliad yn effeithio ar lai o bobl nag unrhyw ymchwiliad arall rydym wedi'i gynnal.

86. Rydym yn ystyried, o'r dystiolaeth rydym wedi'i chlywed, bod y sefyllfa sydd ohoni o ran mynediad i ddŵr mewndirol yn anghynaliadwy a'i bod yn debygol o waethygu â chynnydd yn y galw am weithgareddau cysylltiedig â dŵr.

87. Rydym o'r farn, os rhoddir sylw i'r materion rydym wedi'u trafod uchod a'u datrys mewn modd ymarferol a dichonol, y gall hyn fod o fudd i'r bobl sy'n byw yng Nghymru ac i dwristiaeth Cymru.

88. Mae buddion iechyd yn sgil cyfranogi o hamdden awyr agored, a'r buddion ariannol yn sgil twristiaeth gynyddol, yn ddau o'r prif resymau dros wneud ein hargymhellion.

89. Er ein bod wedi dweud bod y sefyllfa sydd ohoni'n anghynaliadwy, nid ydym o'r farn mai deddfu ar gyfer mynediad rhydd a digyfyngiad i bawb i ddŵr mewndirol yng Nghymru yw'r ateb.

90. Nid ydym o'r farn y gellir mabwysiadu model Deddf Diwygio Tir (yr Alban) 2003 ar gyfer Cymru yn rhwydd o ystyried y gwahaniaethau sylfaenol a oedd eisoes yn bodoli rhwng y gyfraith ynglŷn â thresmasu yn yr Alban cyn y Ddeddf a'r gyfraith bresennol ynglŷn â thresmasu yng Nghymru.

91. Rydym hefyd yn ymwybodol y byddai cyflwyno hawl mynediad hollgynhwysfawr i ddŵr neu ar hyd-ddo'n dda i fawr o ddim heb hawl ategol mynediad cyffredinol dros dir i gael mynediad i ddŵr.

92. Anhawster arall yw y gallai creu hawl mor gyffredinol â hyn, er mai dyma fyddai'r opsiwn symlaf mewn rhai ffyrdd, achosi dadleuon ynglŷn â chydweddoldeb ag Erthygl 1 o Brotocol Cyntaf y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol, oni bai y manylir cymaint ar y hawl dan sylw fel y byddai, yn ymarferol, yn dod yn anodd iawn i'w hymarfer.

Cytundebau mynediad

93. Ym marn llawer o bobl, cytundebau mynediad yw'r ffordd ymlaen. Roeddem yn pryderu, fodd bynnag, nad yw'r math o gytundebau mynediad sy'n bodoli ar hyn o bryd yn cynrychioli'r holl fuddiannau'n gyfartal, a gellid ystyried bod y cytundebau'n rhoi anghenion pysgotwyr yn gyntaf tra'u bod yn rheoli ac yn cyfyngu ar fynediad defnyddwyr dŵr eraill.

94. Rydym yn cydnabod y materion a godwyd ynglŷn â gallu Canŵ Cymru i lunio cytundebau mynediad ar ran defnyddwyr afon nad oes ganddynt unrhyw reolaeth arnynt, ac ystyriwn fod hyn yn rhwystr i'r math o gytundebau mynediad sy'n bodoli ar hyn o bryd.

95. Fodd bynnag, nid yw cytundebau mynediad dros dir yn newydd yng Nghymru, ac mae cynlluniau fel Tir Gofal a'i olynydd, Glastir, yn mynd ati i'w hannog. Y cyfan y mae'r cytundebau hyn yn galw amdano yw cydsyniad y tirfeddiannwr i ganiatáu mynediad dros ei dir neu ei thir, ac mae telerau'r cytundeb yn berthnasol i'r rheini sy'n defnyddio'r mynediad oherwydd eu bod, yn syml, yn defnyddio'r mynediad. Mae'r Cod Cefn Gwlad yn manylu ar hawliau a chyfrifoldebau defnyddwyr ynghyd â chanllawiau sy'n cyd-fynd â hyn ar gyfer ffermwyr.

Argymhellion

96. Yn ein barn ni, mae'r argymhellion a ganlyn yn cynnig set o atebion dichonol i'r materion a godwyd yn ystod yr ymchwiliad a byddant yn dwyn buddion i'r holl randdeiliaid rydym wedi clywed oddi wrthynt.

97. Ni fydd ein hargymhellion yn berthnasol i'r holl ddyfroedd mewndirol yng Nghymru, gan nad ydym o'r farn y byddai hyn yn briodol.

98. Rydym yn cydnabod nad yw pob darn o ddŵr mewndirol yng Nghymru'n addas ar gyfer hamdden ar ddŵr ac, yn achos y rheini sy'n

addas, nad yw gwahanol ffyrdd o'u defnyddio bob amser yn gwrthdaro. Mae ein hargymhellion yn ymwneud yn bennaf â’r darnau hynny o ddŵr sy’n boblogaidd ar hyn o bryd ar gyfer nifer o ffyrdd o’u defnyddio a lle mae yna bosibilrwydd y gallai’r ffyrdd hynny o’u defnyddio wrthdaro. Maent hefyd yn ymwneud â’r darnau hynny o ddŵr lle, pe bai’r defnydd ohonynt yn cynyddu, y gallai gwrthdaro ddigwydd.

99. Rydym hefyd o’r farn y bydd dau ffactor allweddol yn helpu i sicrhau bod y camau a gynhwysir yn yr argymhellion yn effeithiol:

- yr egwyddor y dylai tirfeddiannwr ganiatáu mynediad mewn ymgynghoriad â phawb sydd â diddordeb mewn defnyddio’r mynediad yn hytrach na chytundeb amlgarfan fel sy’n digwydd ar hyn o bryd. Dylai corff dynodedig (gweler argymhellion 5 a 6) hwyluso’r broses caniatáu mynediad a’r broses ymgynghori;
- dylai cod ymddygiad cenedlaethol cytunedig fod wrth wraidd mynediad, gan fanylu ar hawliau a chyfrifoldebau defnyddwyr a pherchenogion y mynediad fel ei gilydd.

100. Nid yw’r pwerau gennym ar hyn o bryd i gynhyrchu datrysiad deddfwriaethol i’r materion a godwyd yn ystod yr ymchwiliad. Mae’r Gweinidogion dros yr Amgylchedd, Cynaliadwyedd a Thai, Materion Gwledig a Threftadaeth wedi nodi nad ydynt yn bwriadu gofyn am y pwerau i ddeddfu ynglŷn â mynediad i ddŵr mewndirol ar hyn o bryd.

101. Mae’r argymhellion a ganlyn felly’n awgrymu’r hyn rydym o’r farn y dylid ei wneud nawr, yn y dyfodol agos ac yn y tymor hir.

Yr hyn y gellir ei wneud nawr

Mynediad

102. Rydym ar ddeall bod y Gweinidog dros yr Amgylchedd, Cynaliadwyedd a Thai eisoes wedi rhoi mecanwaith ar waith i ddechrau rhoi sylw i rai o’r materion gyda’i grŵp o amgylch y bwrdd o ddefnyddwyr dŵr.

Argymhelliad 1: Bod y Gweinidog dros yr Amgylchedd, Cynaliadwyedd a Thai yn annog ac yn hybu’n gryf sefyllfa lle mae tirfeddianwyr yn sefydlu cytundebau mynediad gwirfoddol. Dylai wneud hyn trwy’r grŵp ‘o Amgylch y Bwrdd’ sy’n bodoli o fuddiannau gweithgareddau dŵr, a mynd ati i annog tirfeddianwyr fel cyrff cyhoeddus (e.e. y Comisiwn Coedwigaeth, awdurdodau lleol) ac

elusennau mawr (e.e. yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol) i dreialu'r math o gytundebau mynediad a amlinellir yn yr adroddiad hwn.

103. Dylai'r cytundebau mynediad a lunnir dan yr argymhelliad hwn gynnwys disgrifiad eglur o'r amseroedd o'r flwyddyn ac amodau'r dŵr pan na ellir gwneud gweithgareddau penodol, a dangos yn eglur unrhyw fannau i fynd i mewn ac allan a grëwyd neu sy'n bodoli ar hyd darn o ddŵr.

104. Dylid llunio'r cytundebau ar ôl ymgynghori â phob carfan sydd â diddordeb yn y darn o ddŵr. Yn ogystal â'r tirfeddiannwr ac unrhyw ddefnyddwyr hamdden neu ddefnyddwyr posibl, gallai hyn gynnwys awdurdodau lleol a busnesau a buddgarfanau cymunedol a chadwraeth.

Argymhelliad 2: Bod y Gweinidog dros yr Amgylchedd, Cynaliadwyedd a Thai'n sicrhau bod arian Sblash yn targedu'r prosiectau peilot hyn. Dylid monitro effeithiau'r prosiectau peilot hyn yn agos a lledaenu'r deilliannau'n eang.

Argymhelliad 3: Y ceisir cytundebau mynediad dan gynllun Glastir lle bo'n briodol ar gyfer mannau i fynd i mewn ac allan, unrhyw gyfleusterau cysylltiedig fel meysydd parcio a chyfleusterau newid a mynediad dros dir i unrhyw gorff o ddŵr mewndirol y mae hawliau mynediad wedi'u caniatáu drosto neu arno.

Ansawdd amgylcheddol

105. Roedd pob ochr yn gytûn bod ansawdd amgylchedd dŵr mewndirol Cymru yn un o'r prif resymau pam ei fod yn adnodd hamdden mor boblogaidd. Er gwaethaf honiadau rhai tystion, nid ydym o'r farn, o'r dystiolaeth a glywsom, bod yna unrhyw ddefnyddwyr dŵr a fyddai'n ceisio niweidio'r ansawdd hwnnw'n fwriadol.

106. Rydym yn ystyried, fodd bynnag, bod ansawdd y dŵr a'i fioamrywiaeth, a bioamrywiaeth tir cyfagos, yn hollbwysig a dylai ei gadw a'i wella fod wrth wraidd unrhyw gytundebau mynediad. Byddai angen i unrhyw gytundebau mynediad hefyd ystyried y ddeddfwriaeth berthnasol sy'n ymwneud â dŵr mewndirol, yn enwedig lle mae yna Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGA) dan sylw.

Argymhelliad 4: Yn achos pob cytundeb mynediad, dylid monitro ac asesu ansawdd amgylcheddol y dŵr y mae'r cytundeb yn berthnasol iddo'n rheolaidd.

Argymhellion ar gyfer atebion tymor canolig a hir

107. Mae yna nifer o sefydliadau sy'n gyfrifol ar hyn o bryd am ofalu am ddŵr mewndirol a mynediad, fel Asiantaeth yr Amgylchedd, Cyngor Cefn Gwlad Cymru ac Awdurdodau Lleol. Rydym o'r farn y dylid defnyddio profiad ac arbenigedd un neu fwy o'r sefydliadau hyn i weithredu'r argymhellion tymor canolig a hir a ganlyn.

Argymhelliad 5: Dylid cyflwyno deddfwriaeth i ddynodi awdurdod arweiniol a fydd yn gyfrifol am ddynodi ardaloedd penodol o ddŵr mewndirol lle mae cytundebau mynediad yn briodol ac i drafod telerau cytundebau mynediad gwirfoddol at ddibenion hamdden heb ddefnyddio moduron yn yr ardaloedd hynny. Rhoddir dyletswydd bositif i'r corff hwnnw hwyluso mwy o gytundebau mynediad gwirfoddol, gan gynnwys pŵer i ariannu gwaith cysylltiedig.

108. Rydym o'r farn y bydd pawb sydd â diddordeb mewn dŵr mewndirol yn ymrwymo i gyfrannu at y broses o sefydlu'r cytundebau mynediad hyn ac yn helpu i ddatrys materion mewn modd sy'n ddichonol i bawb.

109. Fodd bynnag, efallai y bydd yna rai ardaloedd lle na fydd modd cytuno ar fynediad am resymau amrywiol. Rydym o'r farn, yn achos yr ardaloedd hyn, lle bydd pob ymdrech i gynhyrchu cytundeb i ganiatáu mynediad dan argymhelliad 4 wedi methu, bod angen mesurau pellach.

Argymhelliad 6: Dylai'r ddeddfwriaeth y cyfeirir ati yn argymhelliad 5 hefyd roi pŵer i awdurdod arweiniol ddynodi cyrff o ddŵr o'r fath fel rhai y byddai hawliau mynediad gorfodol yn berthnasol iddynt os na lwyddwyd i ddod i gytundeb gwirfoddol.

110. Byddai angen ystyried goblygiadau unrhyw ddeddfwriaeth arfaethedig o ran y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol, yn enwedig Erthygl 6, sy'n darparu ar gyfer proses o benderfynu'n ddiduedd ar hawliau sifil, Erthygl 8, sy'n darparu ar gyfer parch i hawl yr unigolyn i fwynhau ei eiddo'n breifat ac yn rhesymol, a pharch

dyledus i'w fywyd preifat a'i gartref, ac Erthygl 1, Protocol 1 sy'n amddiffyn hawl yr unigolyn i eiddo rhag ymyrraeth ddireswm.

111. Er mwyn gwarantu cydymffurfio â'r hawliau hyn, byddai angen i unrhyw ddeddfwriaeth a fyddai'n galluogi gorfodi hawliau mynediad ar dirfeddianwyr ac eraill, fel perchenogion hawliau pysgota, gynnwys hawl i wrthwynebu dynodiad ac hawl i ystyriaeth fanwl o'r gwrthwynebiad, ac i iawndal a asesir ac a delir lle dangosir colled.

Argymhelliad 7: Er mwyn gwarantu cydymffurfio â'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol, byddai angen hawl i wrthwynebu dynodiad a hawl i ystyriaeth fanwl o'r gwrthwynebiad (e.e. mewn ymchwiliad) a byddai angen darpariaeth ar gyfer iawndal am ymyrraeth orfodol ag eiddo (gan gynnwys hawliau pysgota) lle gellid dangos bod yr ymyrraeth honno wedi achosi colled.

Argymhelliad 8: Rydym yn cydnabod nad oes gan Weinidogion Cymru na'r Cynulliad gymhwysedd deddfwriaethol i weithredu argymhellion 5-7 ac rydym yn argymell bod cymhwysedd deddfwriaethol o'r fath yn cael ei geisio cyn gynted â phosibl

Plismona a gorfodi

112. Fe fydd costau ynghlwm â'n hargymhellion a bydd angen ariannu eu plismona a'u gorfodi unwaith y daw'r cytundebau ar waith.

113. Gwnaethom dderbyn tystiolaeth ei bod yn bosibl y bydd grwpiau fel canŵ-wyr a rafftwyr, i raddau helaeth, yn hunanblismona'r defnydd o'r dŵr wrth iddynt bwyso ar eu cyd-ddefnyddwyr i beidio â defnyddio'r dŵr yn anghyfreithlon. Mae hyn wedi digwydd ymhlith beicwyr mynydd sydd, unwaith y rhoddwyd mynediad iddynt a llwybrau hygyrch cyfreithiol heriol, wedi'u diffinio, bellach yn ystyried ei bod yn annerbyniol defnyddio ardaloedd lle nad yw mynediad wedi'i ganiatáu.

114. Rydym o'r farn, fodd bynnag, y bydd angen rhyw ffurf ar blismona a gorfodi ac y bydd angen ariannu hyn. Mae'r drwydded pysgota â gwialen y mae'r rheini sydd am bysgota'n talu amdani ar hyn o bryd yn ariannu gwaith Asiantaeth yr Amgylchedd wrth blismona'r trwyddedau.

Argymhelliad 9: Y dylai sefydliadau sy'n gwneud elw o hamdden cysylltiedig a dŵr dalu ffi i gael eu trwyddedu ac y dylai eu cwch fod wedi'i gofrestru a'i farcio'n eglur.

Argymhelliad 10: Y dylid cyflwyno system drwyddedu ar gyfer y rheini sy'n defnyddio cychod heb fotor ar ddŵr mewndirol.

115. Rydym yn awgrymu defnyddio fel model y system a ddefnyddir ar hyn o bryd i drwyddedu canŵod a chychod eraill heb fotor sy'n defnyddio dŵr Dyfrffyrdd Prydain. Fel hyn, byddai ffioedd aelodaeth a delir i Canŵ Cymru'n talu am gost trwyddedau.

116. Byddai pobl o'r tu allan i Gymru sydd am ddefnyddio dŵr mewndirol Cymru y mae cytundeb mynediad yn berthnasol iddo, a defnyddwyr achlysurol, yn gallu prynu trwyddedau tymor byr yn lleol.

117. Rydym o'r farn, os yw'r cytundebau mynediad yn cynnwys gwybodaeth eglur ynglŷn ag unrhyw gyfyngiadau ar ddefnyddio'r dŵr, yna byddai angen plismona yn ystod yr adegau hyn yn unig yn hytrach na thrwy gydol y flwyddyn.

Gwybodaeth a chanllawiau

118. Rydym o'r farn ei bod yn bwysig bod gwybodaeth hygyrch, ddibynadwy a chyfoes ar gael am gytundebau mynediad os ydynt i weithio er budd pawb.

119. Ar hyn o bryd, mae'r mwyafrif o glybiau a sefydliadau pysgota a chanŵio'n darparu gwybodaeth i'w haelodau ac rydym o'r farn mai nhw allai ddarparu gwybodaeth leol orau.

120. Fodd bynnag, nid yw gwybodaeth ar gyfer y bobl hynny nad ydynt yn aelodau o glybiau, neu sy'n dod o'r tu allan i Gymru, bob amser ar gael, yn enwedig ar gyfer canŵio a hamdden arall ar ddŵr.

Argymhelliad 11: Bod y Gweinidog dros yr Amgylchedd, Cynaliadwyedd a Thai yn dechrau'r broses o ddrafftio cod ymddygiad cenedlaethol ar gyfer defnyddio dŵr ac yn ymgynghori arno, i'w ddefnyddio yn yr ardaloedd hynny lle caniateir mynediad.

Argymhelliad 12: Y dylai unrhyw god ymddygiad fanylu'n eglur ar hawliau a chyfrifoldebau defnyddwyr a pherchenogion mynediad ac y dylai pob sefydliad sydd a wnelo â chaniatáu neu ddefnyddio mynediad i ddŵr mewndirol, yn ogystal â sefydliadau cenedlaethol fel Llywodraeth Cymru, Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Asiantaeth yr Amgylchedd Cymru, Croeso Cymru a Chyngor Chwaraeon Cymru, ei hybu a'i hysbysebu.

Argymhelliad 13: Y dylid sefydlu gwefan genedlaethol yn cynnwys manylion am yr holl ddarnau o ddŵr yng Nghymru lle cytunwyd ar fynediad, ac yn cynnwys yr wybodaeth ddiweddaraf am lefelau dŵr cyfredol a disgwyliedig, digwyddiadau sy'n mynd rhagddynt a allai gyfyngu ar fynediad ac unrhyw wybodaeth arall a fyddai'n helpu defnyddwyr i gyrchu'r dŵr yn ddiogel ac yn gyfreithlon.

Buddion

121. Rydym o'r farn y bydd y 13 argymhelliad a restrir uchod yn dwyn llawer o fuddion.

122. Bydd y cytundeb mynediad i ddarnau o ddŵr ac ar hyd-ddynt o fudd i bob defnyddiwr dŵr ac yn datrys y materion a godwyd yn ystod yr ymchwiliad ynglŷn â chyfreithlondeb defnyddio darn o ddŵr.

123. Bydd sefydlu corff dynodedig i hwyluso llunio cytundebau'n helpu i sicrhau y bydd llais cyfartal i bawb sydd â diddordeb mewn darn o afon yn y ddadl ynglŷn â mynediad.

124. Bydd cod ymddygiad yn egluro hawliau a chyfrifoldebau pob defnyddiwr a thirfeddiannwr ac yn darparu fframwaith y gellid barnu defnydd yn ei erbyn.

125. Bydd monitro ansawdd amgylcheddol darnau o ddŵr y mae cytundebau mynediad yn berthnasol iddynt o fudd i ddefnyddwyr a thirfeddianwyr fel ei gilydd, ac yn helpu i fonitro telerau'r cytundeb.

126. Bydd trwyddedu cychod sy'n defnyddio'r afon o fudd i bob defnyddiwr gan y bydd adnoddau ychwanegol ar gael ar gyfer gwaith monitro amgylcheddol yn ogystal â phlismona cytundebau. Bydd hefyd yn helpu pob defnyddiwr i nodi unrhyw un nad yw'n cydymffurfio â thelerau'r cytundeb neu'r cod ymddygiad.

127. Bydd cael gwybodaeth fanwl gywir a chyfoes ar gael yn fwy helaeth ynglŷn â lle y cytunwyd ar fynediad, y telerau sy'n berthnasol i ddefnyddio a chyrchu'r dŵr ac amodau'r dŵr yn yr ardaloedd hynny'n helpu defnyddwyr dŵr sy'n dod o'r tu allan i'r wlad yn ogystal â defnyddwyr dŵr o Gymru. Gallai hyn hefyd ysgogi twristiaeth a bod o fudd i fusnesau lleol.

Atodiad A

Dadansoddiad o ymatebion i ymchwiliad 'Mynediad i ddŵr mewndirol yng Nghymru'

Ym mis Gorffennaf 2009, fe lansiodd y Pwyllgor Cynaliadwyedd ymchwiliad i fynediad i ddŵr mewndirol yng Nghymru. Gofynnodd y Pwyllgor i bobl â diddordeb yn y pwnc gyflwyno'u barn.

Derbyniwyd cyfanswm o 489 o ymatebion. O'r rhain, dywedodd 189 mai fel Genweirwyr yr oedd ganddynt ddiddordeb yn yr ymchwiliad, 260 fel Canŵ-wyr, 55 fel Tirfeddianwyr a daeth 69 o ymatebwyr o fewn y categori Arall. Mae'r categori Arall yn cynnwys ymatebwyr a ddywedodd mai fel nofwyr, trigolion â diddordeb neu drigolion yn y fasnach dwristiaeth yr oedd ganddynt ddiddordeb. Dylid nodi y dywedodd rhai ymatebwyr fod ganddynt nifer o ddiddordebau ac felly mae'r cyfanswm i gyd yn fwy na'r 489 o ymatebwyr. Mae'r siart dafellog isod yn dangos mai genweirwyr neu ganŵ-wyr oedd y mwyafrif o'r ymatebwyr.

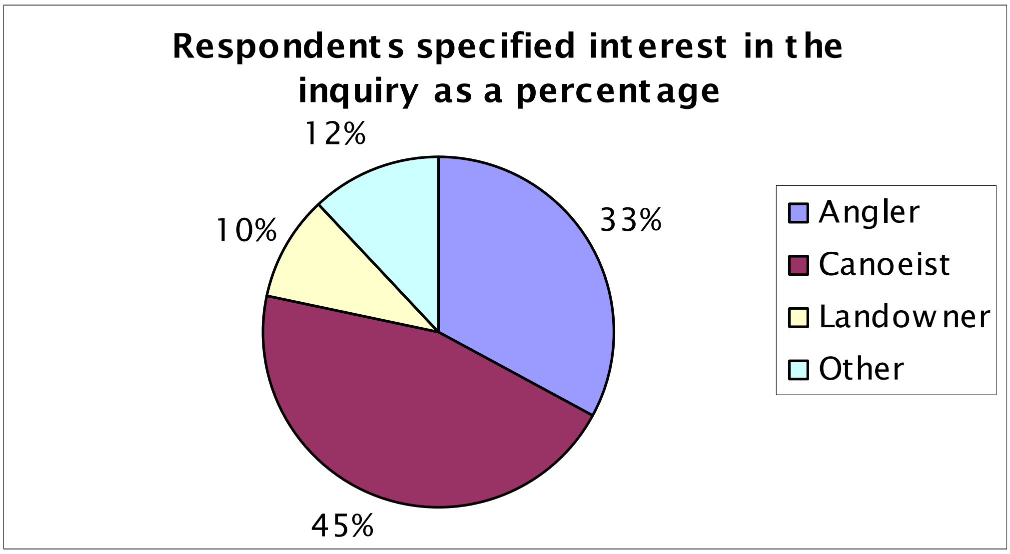

O'r 489 o ymatebwyr roedd 267 yn preswylio yng Nghymru, roedd 123 yn preswylio y tu allan i Gymru ac ni wnaeth 98 nodi eu cyfeiriad preswylio. Mae hyn yn gyfystyr â 55 y cant yn preswylio yng Nghymru, 25 y cant yn preswylio y tu allan i Gymru ac ni wnaeth 20 y cant nodi eu cyfeiriad preswylio.

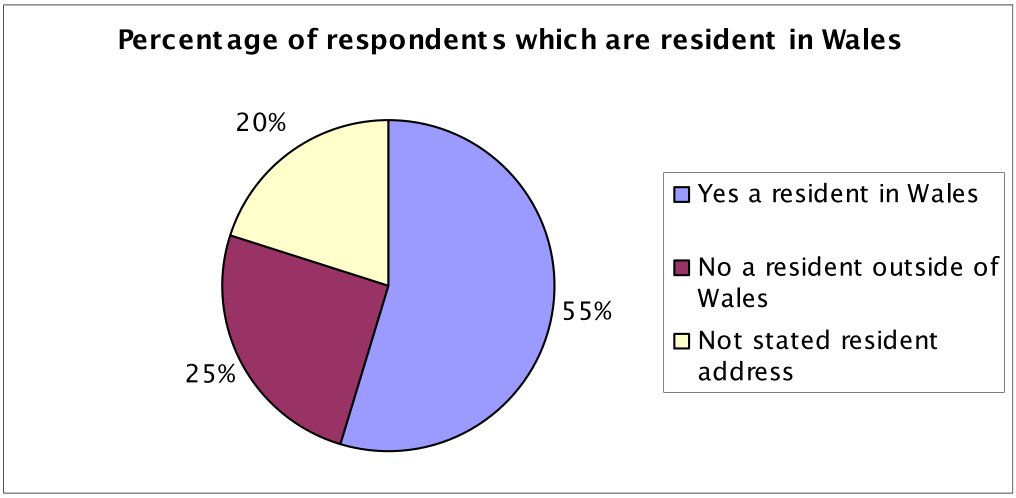

Pan ddadansoddir hyn ymhellach mae'n dangos bod 70 y cant o'r genweirwyr a ymatebodd, 40 y cant o'r canŵ-wyr a ymatebodd, 89 y cant o'r tirfeddianwyr a ymatebodd a 68 y cant o'r rhai eraill a ymatebodd yn preswylio yng Nghymru.

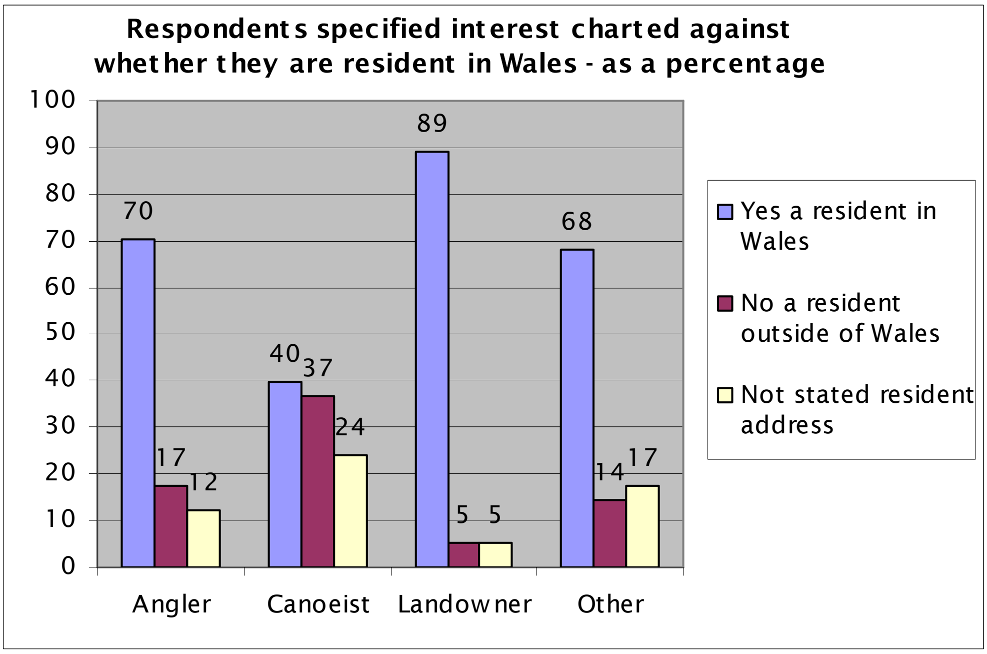

Yn yr ymatebion a dderbyniwyd, nododd llawer o ymatebwyr p'un a oeddent am gael deddfwriaeth ai peidio. Nododd rhai y dylid egluro hawliau defnyddwyr dŵr ond nad oedd yn rhaid gwneud hyn drwy ddeddfwriaeth o reidrwydd. Pan ddadansoddir y data mae'n dangos nad yw mwyafrif y genweirwyr a'r tirfeddianwyr a ymatebodd am gael deddfwriaeth tra bo mwyafrif y canŵ-wyr ac eraill a ymatebodd am gael deddfwriaeth.

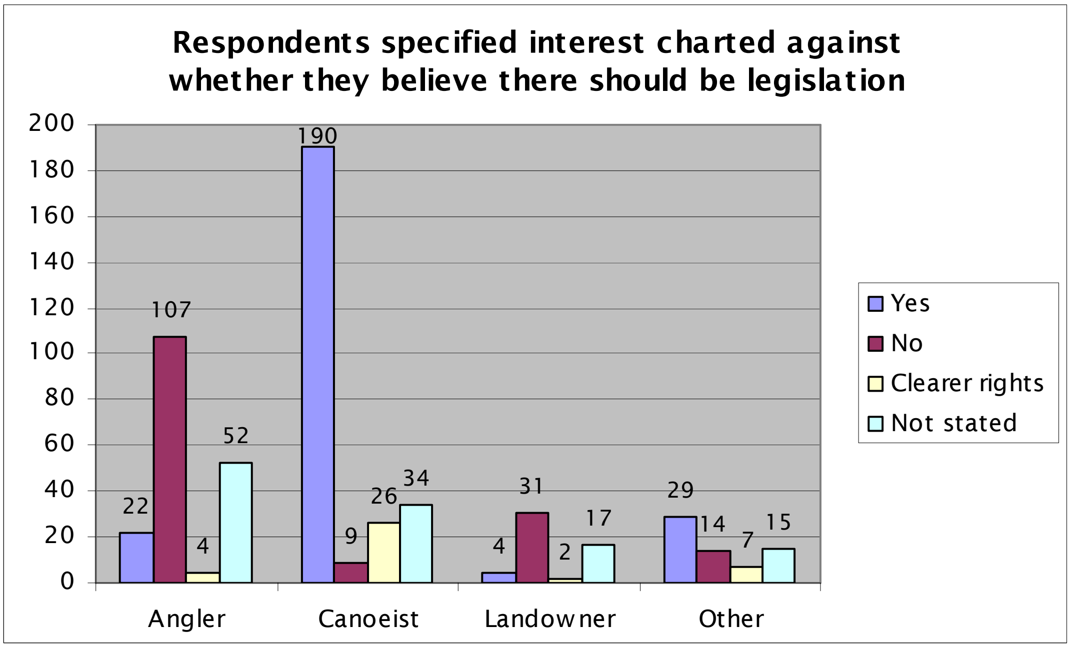

Mae dadansoddi'r data ymhellach yn dangos bod 68 y cant o'r canŵ-wyr hynny sy'n preswylio yng Nghymru o'r farn bod angen deddfwriaeth.

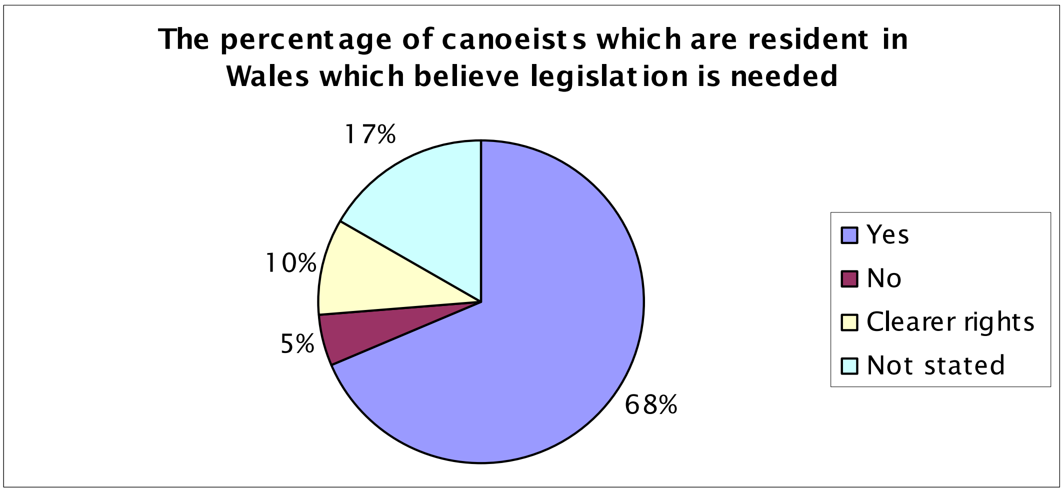

O ran yr ymatebwyr a nododd farn ynglŷn â ph'un a ddylid defnyddio Cytundebau Mynediad Gwirfoddol ai peidio, mae'r mwyafrif o'r genweirwyr a'r tirfeddianwyr a ymatebodd o'r farn y dylid defnyddio Cytundebau Mynediad Gwirfoddol ar ryw ffurf tra bo mwyafrif y canŵ-wyr ac eraill a ymatebodd o'r farn na ddylid eu defnyddio gan eu bod yn aneffeithlon. Nododd rhai ymatebwyr y dylid defnyddio Cytundebau Mynediad Gwirfoddol i ryw raddau.

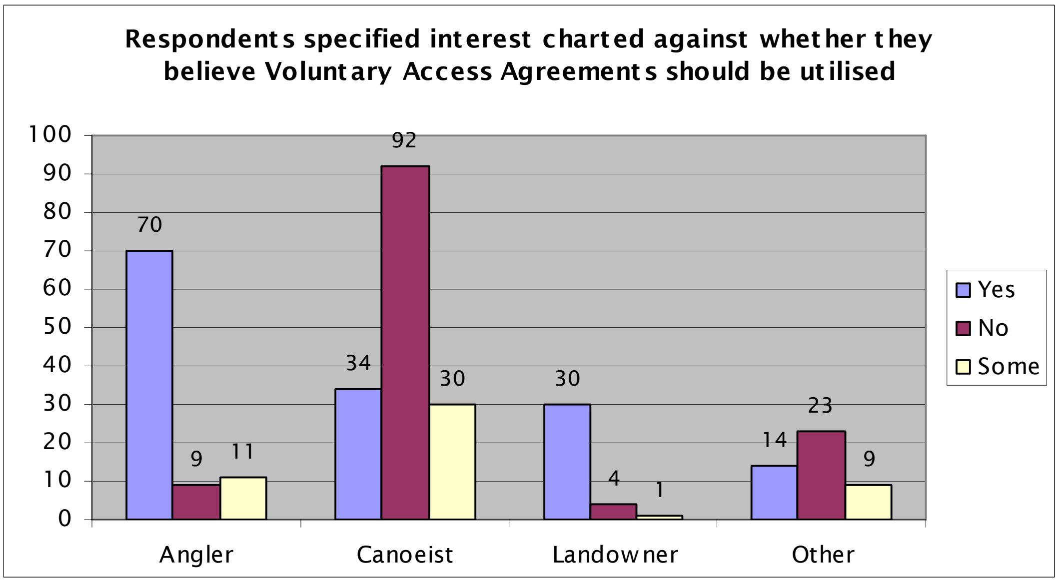

O'r ymatebwyr a nododd p'un a ddylid rhannu'r adnodd dŵr rhwng defnyddwyr ai peidio, boed trwy fynediad agored neu drwy gytundebau mynediad ar ryw ffurf, roedd y mwyafrif o'r holl gategorïau (Genweiriwr, Canŵiwr, Tirfeddiannwr ac Arall) yn cytuno y dylid ei rannu. O ran p'un a ddylid trwyddedu canŵ-wyr ai peidio, o'r ymatebwyr a nododd farn, roedd y mwyafrif o'r holl gategorïau (Genweiriwr, Canŵiwr, Tirfeddiannwr ac Arall) yn cytuno y dylid eu trwyddedu.

Yn yr ymatebion a dderbyniwyd, nododd llawer o ymatebwyr p'un a oeddent yn aelodau o sefydliadau clybiau ai peidio (e.e. Canŵ Cymru, Cymdeithas Genweirwyr Eog a Brithyll Cymru, Cymdeithas Nofio Awyr Agored ac ati). O'r ymatebwyr, nododd 72 o'r genweirwyr, 63 y cant o'r canŵ-wyr, 55 y cant o'r tirfeddianwyr a 54 y cant o'r rhai eraill eu bod yn aelodau o glwb.

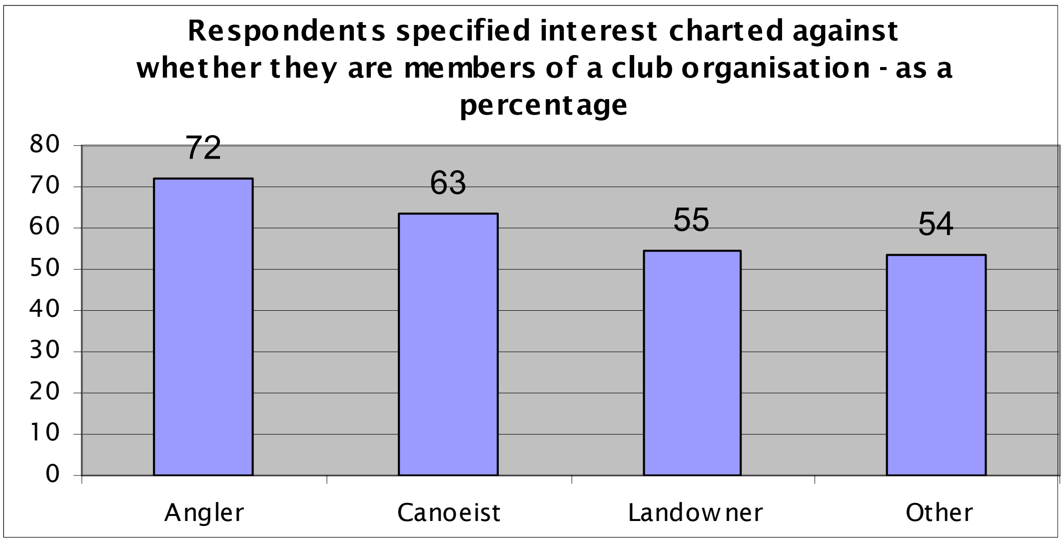

Tystion

Darparodd y tystion a ganlyn dystiolaeth lafar i'r Pwyllgor ar y dyddiadau a nodir isod. Mae trawsgrifiadau o'r holl sesiynau tystiolaeth lafar i'w gweld yn llawn yn http://www.cynulliadcymru.org/bus-home/bus-committees/bus-committees-scrutiny-committees/bus-committees-third-sc-home/bus-committees-third-sc-agendas.htm

21 Gorffennaf 2009

Yr Athro Andrew Church	Prifysgol Brighton
Dr John Powell	Prifysgol Swydd Gaerloyw

24 Medi 2009

Ceri Davies ac Andy Schofield	Asiantaeth yr Amgylchedd
Ashley Charlwood a Richard Harvey	Canŵ Cymru

8 Hydref 2009

John Watkins	Cyngor Cefn Gwlad Cymru
Chris Bond, Gary Davies a Max Coventry	Ffederasiwn Pysgotwyr Cymru

5 Tachwedd 2009

Dafydd Jarrett	Undeb Cenedlaethol Amaethwyr Cymru
Richard Vaughan a Rhian Nowell Phillips	Undeb Amaethwyr Cymru
Sarah Andrews a David Jones Powell	Cymdeithas Tir a Busnes Cefn Gwlad

Andrew Stumpf	Dyfrffyrdd Prydain
Dusi Thomas a Paul Henderson	Dŵr Cymru
12 Tachwedd 2009	
Charles Mathieson	Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro
David Liddy	Comisiwn Coedwigaeth
Andy Shan	
Chris Randall	Y Gymdeithas Canŵod Agored
Rebecca Cadbury	Cymdeithas Canŵio Arberth
Kate Rew	Y Gymdeithas Nofio Awyr Agored
Peter Blackburn	
Peter Wood	
David Evans	
Peter Bursnall	
Pam Bell	
3 Rhagfyr 2009	
Huw Jones a Rachel Hughes	Cyngor Chwaraeon Cymru
21 Ionawr 2010	
Jane Davidson	Y Gweinidog dros yr Amgylchedd, Cynaliadwyedd a Thai
Alun Ffred Jones	Y Gweinidog dros Dreftadaeth
Elin Jones	Y Gweinidog dros Faterion Gwledig
Gerry Quarrell	Llywodraeth Cynulliad Cymru

Arfon Williams	Llywodraeth Cynulliad Cymru
Jon Benyon	Llywodraeth Cynulliad Cymru
Manon Davies	Llywodraeth Cynulliad Cymru

28 Ionawr 2010

Stephen Marsh-Smith	Sefydliad y Gwy a'r Wysg
Tony Rees a David Griffiths	Cymdeithas Eog a Brithyll Cymru
Rachel Evans	Y Gynghrair Cefn Gwlad
Jane Pritchard	Cyngor Perth a Kinross

Rhestr o dystiolaeth ysgrifenedig

Darparodd y bobl a sefydliadau a ganlyn dystiolaeth ysgrifenedig i'r Pwyllgor. Mae'r holl dystiolaeth ysgrifenedig i'w gweld yn llawn yn http://www.cynulliadcymru.org/bus-home/bus-committees/bus-committees-scrutiny-committees/bus-committees-third-sc-home/inquiries_sd/sc_3_-access_to_inland_water_-_main/sc_3_-access_to_inland_water_-_responses.htm

Sefydliad	*Cyfeiriad*
Prifysgol Brighton	SC(3)-15-09: Papur 1
Prifysgol Swydd Gaerloyw	SC(3)-15-09: Papur 2
Asiantaeth yr Amgylchedd	SC(3)-16-09: Papur 1
Canŵ Cymru	SC(3)-16-09: Papur 2
Cyngor Cefn Gwlad Cymru	SC(3)-17-09: Papur 1
Ffederasiwn Pysgotwyr Cymru	SC(3)-17-09: Papur 2
Undeb Cenedlaethol Amaethwyr Cymru	SC(3)-20-09: Papur 1
Undeb Amaethwyr Cymru	SC(3)-20-09: Papur 2
Cymdeithas Tir a Busnes Cefn Gwlad	SC(3)-20-09: Papur 3
Dyfrffyrdd Prydain	SC(3)-20-09: Papur 4
Dŵr Cymru	SC(3)-20-09: Papur 5
Cymdeithas Genweirwyr Merthyr Tudful	SC(3)-20-09: Papur 6
Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro	SC(3)-21-09: Papur 1a
Comisiwn Coedwigaeth	SC(3)-21-09: Papur 1b
Peter Blackburn	SC(3)-21-09: Papur 2
Peter Wood	SC(3)-21-09: Papur 3
Andy Shan	SC(3)-21-09: Papur 4

David Evans	SC(3)-21-09: Papur 5
Pete Bursnall	SC(3)-21-09: Papur 6
Mike Ellias	SC(3)-21-09: Papur 7
Pam Bell	SC(3)-21-09: Papur 8, 8a, 8b, 8c
Y Gymdeithas Canŵod Agored	SC(3)-21-09: Papur 9
Cymdeithas Canŵio Arberth	SC(3)-21-09: Papur 10
Y Gymdeithas Nofio Awyr Agored	SC(3)-21-09: Papur 11
NFU Cymru	SC(3)-22-09: Papur 10
Dyfrffyrdd Prydain	SC(3)-22-09: Papur 11
Dŵr Cymru	SC(3)-22-09: Papur 12, Atodiad A
Pam Bell	SC(3)-22-09: Papur 13, Atodiad a, b, c
Clwb Canŵio Arberth	SC(3)-22-09: Papur 14, Atodiad a, b, c
Andy Shan	SC(3)-22-09: Papur 15, Atodiad a
Cyngor Chwaraeon Cymru	SC(3)-23-09: Papur 1
Y Gymdeithas Canŵod Agored	SC(3)-23-09: Papur 3
Llywodraeth Cynulliad Cymru	SC(3)-03-10: Papur 1
Cymdeithas Eog a Brithyll Cymru	SC(3)-04-10: Papur 1
Y Gynghrair Cefn Gwlad	SC(3)-04-10: Papur 2
Sefydliad y Gwy a'r Wysg	SC(3)-04-10: Papur 3
Dominic Parkes	SC(3)-AIW01
Simon Joinson	SC(3)-AIW02

Marc Musgrove	SC(3)-AIW03
Geoff Tetley	SC(3)-AIW04
Neil Upton	SC(3)-AIW05
Nuala Dunn	SC(3)-AIW06
Ian Kennett	SC(3)-AIW07
Kevin Davies	SC(3)-AIW08
Doug Reid	SC(3)-AIW09
Nick Winder	SC(3)-AIW10
Steve Wilford	SC(3)-AIW11
John Walker	SC(3)-AIW12
Peter Ball	SC(3)-AIW13
Nik Mason	SC(3)-AIW14
Angus Riddell	SC(3)-AIW15
Rheana Colyer	SC(3)-AIW16
Lawrence Parker	SC(3)-AIW17
Llangadog Angling Ltd	SC(3)-AIW18
Tim Jepson	SC(3)-AIW19
Tim Smith	SC(3)-AIW20
John Saunders	SC(3)-AIW21
Peter Brundret	SC(3)-AIW22
David Walton	SC(3)-AIW23
Cymdeithas Genweirwyr Seiont Gwyrfai a Llyfni	SC(3)-AIW24
Gethin Thomas	SC(3)-AIW25

Clwb Genweirwyr Betws-y-Coed	SC(3)-AIW26
David Roberts	SC(3)-AIW27
Owen Hayward	SC(3)-AIW28
Chris Eastabrook	SC(3)-AIW29
Dave Grimes	SC(3)-AIW30
James King	SC(3)-AIW31
Neil Hopkins	SC(3)-AIW32
Richard Retallick	SC(3)-AIW33
Clwb Canŵio Meridian	SC(3)-AIW34
Peter Wood	SC(3)-AIW35
Adam Jeff	SC(3)-AIW36
Dave Miles	SC(3)-AIW37
Rory Fyffe	SC(3)-AIW38
Brian Taylor	SC(3)-AIW39
Robin Scott	SC(3)-AIW40
Chris Wright	SC(3)-AIW41
Chris Clarke Williams	SC(3)-AIW42
Joel King	SC(3)-AIW43
Harry Watson	SC(3)-AIW44
Bob Andrews	SC(3)-AIW45
Paul Wilkinson	SC(3)-AIW46
Ben Brisbourne	SC(3)-AIW47
Mark Karen Rebecca a Robert Hayes	SC(3)-AIW48
David Butler	SC(3)-AIW49

Jason Morley	SC(3)-AIW50
Sally Smith	SC(3)-AIW51
Phil Davies	SC(3)-AIW52
Dr Matt Creed	SC(3)-AIW53
Jamie Ewen McNeil	SC(3)-AIW54
J Meeke	SC(3)-AIW55
Dan Tattersall	SC(3)-AIW56
Sam Dwyer	SC(3)-AIW57
Clwb Canŵio Maesteg	SC(3)-AIW58
Chris Hurley	SC(3)-AIW59
Jonathan Wood	SC(3)-AIW60
Gareth Lambert	SC(3)-AIW61
Clwb Genweirwyr Plu Llanwrfwy	SC(3)-AIW62
Peter Cornes	SC(3)-AIW63
Paul Stabler	SC(3)-AIW64
Paul ac Anita Stewart	SC(3)-AIW65
John O'Connell	SC(3)-AIW66
John Danter	SC(3)-AIW67
Louise Tully	SC(3)-AIW68
Neil Williams	SC(3)-AIW69
Craig Lunn	SC(3)-AIW70
Denise Marriott	SC(3)-AIW71
ProAdventure Ltd	SC(3)-AIW72
Michael Moxon	SC(3)-AIW73

Dean C Holland	SC(3)-AIW74
Bob Llewelyn	SC(3)-AIW75
Canolfan Addysg Awyr Agored Plas Pencelli	SC(3)-AIW76
Matthew Bishop	SC(3)-AIW77
Surf-Lines Ltd	SC(3)-AIW78
Stephen Banks	SC(3)-AIW79
Will Smith	SC(3)-AIW80
Steven Mackay	SC(3)-AIW81
Spike Green	SC(3)-AIW82
Graham Burns	SC(3)-AIW83
Richard Witheridge	SC(3)-AIW84
Bruce Roberts	SC(3)-AIW85
Angus Myles	SC(3)-AIW86
Tim Lambert	SC(3)-AIW87
Ray Hind	SC(3)-AIW88
Eifion Jenkins	SC(3)-AIW89
Tim Limon	SC(3)-AIW90
James Pullen	SC(3)-AIW91
Gareth Thomson	SC(3)-AIW92
Clwb Canŵio Camlas Basingstoke	SC(3)-AIW93
Tony Bostock/ Brian Rooney	SC(3)-AIW94
Dr Andy Williams	SC(3)-AIW95
David Evans	SC(3)-AIW96
Nick Bates	SC(3)-AIW97

Richard Froud	SC(3)-AIW98
Richard Townsend	SC(3)-AIW99
Richard Andrews	SC(3)-AIW100
Anita Adam	SC(3)-AIW101
Stuart Teal	SC(3)-AIW102
Stuart Fisher	SC(3)-AIW103
William J Lawrence	SC(3)-AIW104
Iain Porter	SC(3)-AIW105
Eifion Morgan	SC(3)-AIW106
Ffederasiwn Pysgotwyr Sir Gaerfyrddin	SC(3)-AIW107
Philip Woodhead	SC(3)-AIW108
Vivienne Archer	SC(3)-AIW109
Simon Allfree	SC(3)-AIW110
Jonathan Sykes	SC(3)-AIW111
Peter Harrod	SC(3)-AIW112
Lynne Medlock	SC(3)-AIW113
Hugh Woods	SC(3)-AIW114
Phil Hadley	SC(3)-AIW115
Mark Hobley	SC(3)-AIW116
Jason Ratchford	SC(3)-AIW117
Joe Casey	SC(3)-AIW118
Andy Shan	SC(3)-AIW119
Clwb Pysgota Crughywel	SC(3)-AIW120
Frances Bateman	SC(3)-AIW121

Ian Campbell	SC(3)-AIW122
Rhys Park	SC(3)-AIW123
Mark Brockway	SC(3)-AIW124
Carolyn Bird	SC(3)-AIW125
Huw Evans	SC(3)-AIW126
Betty Lee	SC(3)-AIW127
Sean Taylor	SC(3)-AIW128
Clwb Genweirwyr Llangollen	SC(3)-AIW129
Dienw	SC(3)-AIW130
John Bell	SC(3)-AIW131
Rebecca Good	SC(3)-AIW132
Colin Asquith	SC(3)-AIW133
Nona Thomas	SC(3)-AIW134
John DW Cox	SC(3)-AIW135
Andy Walters	SC(3)-AIW136
Gino a Janice Vasami	SC(3)-AIW137
Max Coventry/ Tony Bostock	SC(3)-AIW138
Ffederasiwn Clybiau Genweirwyr Clwyd	SC(3)-AIW139
Ray a Christine Prince, Robert, Lynn, Huw a Rhys Davies	SC(3)-AIW140
Dr Rebecca Cadbury	SC(3)-AIW141
Wilhemina Wilson	SC(3)-AIW142
Peter Huntington	SC(3)-AIW143
Stephen Gale	SC(3)-AIW144

Chris Porteous	SC(3)-AIW145
Neil Farmer	SC(3)-AIW146
Gavin Bailey	SC(3)-AIW147
Kerr Sinclair	SC(3)-AIW148
Cymdeithas Genweirwyr Eog a Brithyll Cymru	SC(3)-AIW149
Ruari Fangman	SC(3)-AIW150
Dr D.T. Roscoe	SC(3)-AIW151
Dienw	SC(3)-AIW152
Edward Fitzwilliams	SC(3)-AIW153
Cymdeithas Genweirwyr Rhyl a Llanelwy	SC(3)-AIW154
Mark Benson	SC(3)-AIW155
R. Jones	SC(3)-AIW156
Ffederasiwn Genweirwyr Dyfrdwy Uchaf	SC(3)-AIW157
Canŵ-wyr	SC(3)-AIW158
J.K. Heminsley	SC(3)-AIW159
Harry Chichester	SC(3)-AIW160
T J Rosselli	SC(3)-AIW161
Clwb Genweirwyr y Rhosan ar Wy	SC(3)-AIW162
Alan Francis Sanders	SC(3)-AIW163
Ribble Fisheries Consultative Association	SC(3)-AIW164
Adrian Cooper	SC(3)-AIW165
Paul Fernee	SC(3)-AIW166
Michael Stirk	SC(3)-AIW167
Sam Wort	SC(3)-AIW168

Dr Alan Edwards	SC(3)-AIW169
R J Foulkes	SC(3)-AIW170
Owain Rowley - Conwy	SC(3)-AIW171
Dr Richard M Lucas	SC(3)-AIW172
Hugh, Priscilla, Ben a Joanna Llewelyn	SC(3)-AIW173
Cymdeithas Genweirwyr Llandysul	SC(3)-AIW174
Ron Miers	SC(3)-AIW175
Cymdeithas Genweirwyr Prysor	SC(3)-AIW176
Cymdeithas Genweirwyr Dolgellau	SC(3)-AIW177
Pysgodfeydd Hoylake	SC(3)-AIW178
B.P.M. Rooney	SC(3)-AIW179
Cymdeithas Genweirwyr Rhaeadr Gwy a Chwm Elan	SC(3)-AIW180
Maelor Angling Limited	SC(3)-AIW181
Cymdeithas Eog a Brithyll	SC(3)-AIW182
Ian G Harmond	SC(3)-AIW183
Brian Moore	SC(3)-AIW184
Chris Beckley	SC(3)-AIW185
Andrew Darby	SC(3)-AIW186
Clwb Genweirwyr Ffynnon Taf	SC(3)-AIW187
Deb Barnes	SC(3)-AIW188
J A Mellis	SC(3)-AIW189
Cymdeithas Genweirwyr Seiont Gwyrfai a Llyfni	SC(3)-AIW190

Genweirwyr Islwyn a’r Cylch	SC(3)-AIW191
Ian Kitson	SC(3)-AIW192
Y Gymdeithas Canŵod Agored	SC(3)-AIW193
Claire Rosselli	SC(3)-AIW194
Petronella Matson	SC(3)-AIW195
D A Morgan	SC(3)-AIW196
J A Mellis	SC(3)-AIW197
Ymddiriedolaeth Genedlaethol Cymru	SC(3)-AIW198
Ymgyrch Amddiffyn Pysgodfeydd Cymru	SC(3)-AIW199
Rod ac Anna White	SC(3)-AIW200
Simon Morse	SC(3)-AIW201
Y Parchedig Douglas Caffyn	SC(3)-AIW202
Cymdeithas Genweirwyr Merthyr Tudful	SC(3)-AIW203
Guy Williams	SC(3)-AIW204
Chris Vian	SC(3)-AIW205
Clare Price	SC(3)-AIW206
Yr Athro David Clough	SC(3)-AIW207
B Harrison	SC(3)-AIW208
Adam Harmer	SC(3)-AIW209
Ed Pethick	SC(3)-AIW210
Genweirwyr Dwyryd	SC(3)-AIW211
Karl Midlane	SC(3)-AIW212
M I Holroyd	SC(3)-AIW213
N Earnshaw	SC(3)-AIW214

David Tiddy	SC(3)-AIW215
Emma Aldridge	SC(3)-AIW216
Mike Butters	SC(3)-AIW217
Paul Hopwood	SC(3)-AIW218
John Morgan	SC(3)-AIW219
Cymdeithas Genweirwyr Crughywel a’r Cylch	SC(3)-AIW220
C.Weeks	SC(3)-AIW221
Mark Laird	SC(3)-AIW222
Gereint Mortimer	SC(3)-AIW223
Sefydliad y Gwy a’r Wysg	SC(3)-AIW224
Norman Humphreys	SC(3)-AIW225
Lynn Hughes	SC(3)-AIW226
Joseph King	SC(3)-AIW227
Rachel Harvey	SC(3)-AIW228
Geoffrey Southall	SC(3)-AIW229
Nofwyr Gwyllt Cymru	SC(3)-AIW230
Clwb Canŵio Imperial College	SC(3)-AIW231
Peter Hayes	SC(3)-AIW232
Bob Walker	SC(3)-AIW233
Clwb Genweirwyr y Bont-faen a’r Cylch	SC(3)-AIW234
John Philips	SC(3)-AIW235
Clwb Genweirwyr Ffynnon Taf	SC(3)-AIW236
Richard Garland	SC(3)-AIW237
Cymdeithas Brithyll Teifi	SC(3)-AIW238

Michael Seager	SC(3)-AIW239
Neil Andrews	SC(3)-AIW240
Tim Burne	SC(3)-AIW241
Ian McDonald	SC(3)-AIW242
Yr Athro Emeritws P H Leng	SC(3)-AIW243
Cymdeithas Pysgota Cwm Garw	SC(3)-AIW244
John Lewis	SC(3)-AIW245
Cymdeithas Genweirwyr Gwaun Cae Gurwen	SC(3)-AIW246
Clwb Genweirwyr Plu yr Orsedd a Gresffordd	SC(3)-AIW247
Cymdeithas Brithyll Teifi	SC(3)-AIW248
T S Dallaghan	SC(3)-AIW249
Patrick John Tiddy	SC(3)-AIW250
R. Jones	SC(3)-AIW251
Brian Bury	SC(3)-AIW252
Robert Dubsky	SC(3)-AIW253
Cymdeithas Pysgodfeydd Newydd Dyfi	SC(3)-AIW254
Cymdeithas Genweirwyr Cefni	SC(3)-AIW255
Cymdeithas Genweirwyr Llanymddyfri	SC(3)-AIW256
Cymdeithas Genweirwyr Llandysul	SC(3)-AIW257
Nigel Collis	SC(3)-AIW258
Cymdeithas Cadwraeth Afonydd Cymru	SC(3)-AIW259
Lowri Taylor	SC(3)-AIW260
Cymdeithas Pysgotwyr Unedig Wysg	SC(3)-AIW261
Hugh Waller	SC(3)-AIW262

P.N. Nash	SC(3)-AIW263
Paul Thomas	SC(3)-AIW264
Peter Wilkins	SC(3)-AIW265
Brian Powell	SC(3)-AIW266
Mike Mayberry	SC(3)-AIW267
John Pette	SC(3)-AIW268
Ymddiriedolwyr Ymddiriedolaeth Stad Dolanog	SC(3)-AIW269
Charles Scola	SC(3)-AIW270
Andy Turner	SC(3)-AIW271
Cymdeithas Eryri	SC(3)-AIW272
Lee Evans	SC(3)-AIW273
C.D. Coxwell	SC(3)-AIW274
T.E.L. Jones	SC(3)-AIW275
Canolfan Addysg Awyr Agored Trewern	SC(3)-AIW276
Paul King	SC(3)-AIW277
Alan Johnson	SC(3)-AIW278
Mark Yorke	SC(3)-AIW279
David Jones Powell	SC(3)-AIW280
D. Eric Davies	SC(3)-AIW281
Susan Digges La Touche (Dr.)	SC(3)-AIW282
Kevin Jackson	SC(3)-AIW283
Lloyd Allin	SC(3)-AIW284
Jonathan Bradley	SC(3)-AIW285

Doug Matthews	SC(3)-AIW286
Peter Medlicott	SC(3)-AIW287
White Water Consultancy	SC(3)-AIW288
Nat Hone	SC(3)-AIW289
Cymdeithas Genweirwyr Eog a Brithyll Cymru	SC(3)-AIW290
Cymdeithas Pysgodfeydd a Chadwraeth Dyffryn Conwy	SC(3)-AIW291
David A Thompson	SC(3)-AIW292
Dr AW Pattullo	SC(3)-AIW293
Bryan Llewelyn Loyd Jones	SC(3)-AIW294
Ian Tordoff	SC(3)-AIW295
Tony Godbert	SC(3)-AIW296
Andy Wilson	SC(3)-AIW297
Matt Oseman	SC(3)-AIW298
Gareth Digges La Touche	SC(3)-AIW299
Clwb Canŵio Arberth	SC(3)-AIW300
Nathan Pearce	SC(3)-AIW301
Dr Steven Penfield	SC(3)-AIW302
Elaine Meider	SC(3)-AIW303
Ian Patterson	SC(3)-AIW304
Clwb Canŵio Prifysgol Bangor	SC(3)-AIW305
Colin Chapman	SC(3)-AIW306
Alan Tomsett	SC(3)-AIW307
Geoff Hemus	SC(3)-AIW308

David Evans	SC(3)-AIW309
Chris Bolton	SC(3)-AIW310
Moya Neale	SC(3)-AIW311
Katie Fisher	SC(3)-AIW312
Katie Fisher-Atodiad 1	SC(3)-AIW312
Katie Fisher-Atodiad 2	SC(3)-AIW312
Owen Struthers	SC(3)-AIW313
Gerallt Griffith	SC(3)-AIW314
E. Rimmer	SC(3)-AIW315
Anthony Collins	SC(3)-AIW316
Craig Pritchard	SC(3)-AIW317
Stephen Marks	SC(3)-AIW318
M.R.Buckley-Jones	SC(3)-AIW319
Y Gynghrair Cefn Gwlad	SC(3)-AIW320
Martin Doyle	SC(3)-AIW321
Robert Wheatcroft	SC(3)-AIW322
Diane Whittingham	SC(3)-AIW323
Mike Leggett	SC(3)-AIW324
Jean Perraton	SC(3)-AIW325
Mick Clark	SC(3)-AIW326
Peter Burnsall	SC(3)-AIW327
Lee Watts	SC(3)-AIW328
Bob Mackay	SC(3)-AIW329
Tim Jarvis	SC(3)-AIW330

Paul Edlington	SC(3)-AIW331
John Penman	SC(3)-AIW332
John Hewitt	SC(3)-AIW333
Rohan Barker	SC(3)-AIW334
Clwb Canŵio'r Trallwng	SC(3)-AIW335
R E Yorke (Dr)	SC(3)-AIW336
Noel Eaton	SC(3)-AIW337
James Russel	SC(3)-AIW338
Pam Bell (Diwygiedig)	SC(3)-AIW339
Alex Yorke	SC(3)-AIW340
Steve Brooks	SC(3)-AIW341
Pete Searle	SC(3)-AIW342
Dyfrffyrdd Prydain	SC(3)-AIW343
Steve Davies	SC(3)-AIW344
Jules Hoult	SC(3)-AIW345
M J Donohue	SC(3)-AIW346
Tom Parker	SC(3)-AIW347
Peter Bamford	SC(3)-AIW348
Cymdeithas Genweirwyr Ogwr	SC(3)-AIW349
Cymdeithas Tir a Busnes Cefn Gwlad Cyf	SC(3)-AIW350a
Cymdeithas Tir a Busnes Cefn Gwlad Cyf	SC(3)-AIW350b
Cymdeithas Tir a Busnes Cefn Gwlad Cyf	SC(3)-AIW350c
Andrew Spittle	SC(3)-AIW351
Roger Cooper	SC(3)-AIW352

Mark Goddard	SC(3)-AIW353
James Gordon	SC(3)-AIW354
Bill Gray	SC(3)-AIW355
G Davies	SC(3)-AIW356
Robert Neil Matthias	SC(3)-AIW357
Ross Taylor	SC(3)-AIW358
Clwb Canŵio Sgowtiaid Swydd Bucks.	SC(3)-AIW359
Cyngor Chwaraeon Cymru	SC(3)-AIW360
John Taylor	SC(3)-AIW361
Clwb Gwersylla Canŵio	SC(3)-AIW362
Ian Mills	SC(3)-AIW363
The UK Rivers Guidebook	SC(3)-AIW364
Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	SC(3)-AIW365
Frank Faulkner	SC(3)-AIW366
George Pickup	SC(3)-AIW367
Rob Bourn	SC(3)-AIW368
Charles Hopkinson	SC(3)-AIW369
Neill Morrison	SC(3)-AIW370
Andrew Quick (Clwb Canŵio'r Wyddgrug)	SC(3)-AIW371
Edwyn Lewis, Cadeirydd, Cymdeithas Genweirwyr Eog a Brithyll Cymru	SC(3)-AIW372
Paul Thomas	SC(3)-AIW373
John Norris	SC(3)-AIW374
Ms O Hardwick a Mr J V Bradshaw, Deorfa	SC(3)-AIW375

Llyn-y-Fan

Andrew Rowbottom	SC(3)-AIW376
C H Williams	SC(3)-AIW377
John Bagby	SC(3)-AIW378
Dewi Roberts	SC(3)-AIW379
G.T.Owain-Ashbrook	SC(3)-AIW380
Rob Pickering	SC(3)-AIW381
Keith Day	SC(3)-AIW382
Enfys Howells, Clwb Genweirwyr Abergwili	SC(3)-AIW383
Julie Morgan	SC(3)-AIW384
Y Parchedig Allan Smith FRSA	SC(3)-AIW385
Kathryn Warren	SC(3)-AIW386
Cymdeithas Genweirwyr y Tywysog Albert	SC(3)-AIW387
Chris Stephens	SC(3)-AIW388
Heather Rainsley	SC(3)-AIW389
Emma Moonlight	SC(3)-AIW390
Rhodri Anderson	SC(3)-AIW391
David Ingerslev	SC(3)-AIW392
Nigel S Ayers	SC(3)-AIW393
C J Jenner	SC(3)-AIW394
Katrina James	SC(3)-AIW395
Alan Greenhalgh	SC(3)-AIW396
Greg Pycroft, Swyddog Polisi Cymru - Cymdeithas Awdurdodau Parciau Cenedlaethol Cymru	SC(3)-AIW397

Jennifer Roberts	SC(3)-AIW398
Mike Elias	SC(3)-AIW399
Cymdeithas Genweirwyr Merthyr Tudful	SC(3)-AIW400
Dave Addis	SC(3)-AIW401
C Evans	SC(3)-AIW402
Liam Roseblade	SC(3)-AIW403
Phillip Thomas, Clwb Canŵio Caerdydd	SC(3)-AIW404
Jonathan Williams	SC(3)-AIW405
Jonathan Williams	SC(3)-AIW405a
Jonathan Williams	SC(3)-AIW405b
Kevin East, Canoe England	SC(3)-AIW406
Graham Stradling	SC(3)-AIW407
Ezra Watts	SC(3)-AIW408
Sarah Houle	SC(3)-AIW409
Steve Maskell	SC(3)-AIW410
Martin Bloomer	SC(3)-AIW411
John Tomlinson, Llywydd Clwb Caiacau Prifysgol Birmingham	SC(3)-AIW412
Steve Maskell	SC(3)-AIW413
Mike Clark	SC(3)-AIW414
Chris a Sue Pierce	SC(3)-AIW415
Andrew Thomas	SC(3)-AIW416
Alfred Pope, Ymddiriedolwr Sefydliad y Gwy a'r Wysg	SC(3)-AIW417

John Hicks	SC(3)-AIW418
Robert Melvin, Pysgodfa Dan-y-Parc	SC(3)-AIW419
Ymddiriedolaeth Afonydd Sir Gaerfyrddin	SC(3)-AIW420
Ymddiriedolaeth Afonydd Sir Gaerfyrddin	SC(3)-AIW420a
Sandra P Bishop	SC(3)-AIW421
David Addis	SC(3)-AIW422
Louise Beetlestone	SC(3)-AIW423
Geraint Anderson	SC(3)-AIW424
Nathanael Rice	SC(3)-AIW425
Andrew Boothman	SC(3)-AIW426
Hazel Wheatley	SC(3)-AIW427
Suzanne Howell	SC(3)-AIW428
Michael Horswill	SC(3)-AIW429
Y Gymdeithas Nofio Awyr Agored	SC(3)-AIW430
Graham Wilford	SC(3)-AIW431
Alan Greenhalgh	SC(3)-AIW432
Undeb Amaethwyr Cymru	SC(3)-AIW433
Nigel Braunton	SC(3)-AIW434
George Stephenson	SC(3)-AIW435
Mrs Astrid Inglis	SC(3)-AIW436
Canolfan Gweithgareddau Llain	SC(3)-AIW437
D M Rees	SC(3)-AIW438
Kathy Lewis	SC(3)-AIW439
Dienw	SC(3)-AIW440

Stuart Fullwood	SC(3)-AIW441
Cymdeithas Genweirwyr Crughywel a'r Cylch	SC(3)-AIW442
Dienw	SC(3)-AIW443
Dienw	SC(3)-AIW444
Yr Arglwydd Rowlands CBE	SC(3)-AIW445
Clive Easton	SC(3)-AIW446
Cymdeithas Pysgodfeydd Newydd Dyfi	SC(3)-AIW447
Lembit Opik AS	SC(3)-AIW448
Max Coventry	SC(3)-AIW449
Dienw	SC(3)-AIW450
Alan Lewis	SC(3)-AIW451
John Coombs	SC(3)-AIW452
Dr John Elfed Jones, CBE, D.L	SC(3)-AIW453
Clwb Genweirwyr Myddleton	SC(3)-AIW454
DD Mathews	SC(3)-AIW455
John Seel	SC(3)-AIW456
Max Coventry	SC(3)-AIW457
Yr Is-Lyngesydd Syr Iwan Raikes KCB, CBE, DSC, D.L	SC(3)-AIW458
Grŵp Dalgylch RFCA Calder	SC(3)-AIW459
Cymdeithas Bysgota Dŵr Tref Brynbuga	SC(3)-AIW460
Lee Watts	SC(3)-AIW461
Cymdeithas Genweirwyr Crughywel a'r Cylch	SC(3)-AIW462
Andrew Smith	SC(3)-AIW464

Peter Medlicott	SC(3)-AIW465
John R Anthony	SC(3)-AIW466
John Ross -Jones	SC(3)-AIW467
Max Coventry	SC(3)-AIW468
Cymdeithas Genweirwyr Plu'r Gweilch (Yn Ymgorffori Cymdeithas Genweirwyr Pontypridd a'r Cylch)	SC(3)-AIW469
Mark Ryan	SC(3)-AIW470
Cymdeithas Genweirwyr Glaslyn	SC(3)-AIW471
A Furley	SC(3)-AIW472
R S L Price	SC(3)-AIW473
Yr Ymddiriedolaeth Genweirio	SC(3)-AIW474
Clwb Godre'r Mynydd Du	SC(3)-AIW475
Michael Devancey	SC(3)-AIW476
Clwb Genweirwyr Cwm Afan	SC(3)-AIW477
Mr P K Jones	SC(3)-AIW478
Lawrence Jones	SC(3)-AIW479
Andrew Budden	SC(3)-AIW480
Eurig Davies	SC(3)-AIW481
John Baylis	SC(3)-AIW482
D Emyr Jenkins	SC(3)-AIW483
Paul Hughes	SC(3)-AIW484
Undeb Cenedlaethol Amaethwyr Cymru	SC(3)AIW485
Jonathan Williams	SC(3)AIW486

Cymdeithas Genweirwyr Pontardawe ac Abertawe	SC(3)AIW487
Andrew Peate	SC(3)AIW488
Gary Owain-Ashbrook	SC(3)AIW489
Clwb Genweirwyr Dinbych a Chlwyd	SC(3)AIW490
Parc Cenedlaethol Eryri	SC(3)AIW491